

Odnos seksualne funkcije u žena, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom

Lukačević, Arijana

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:017587>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-24**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju
Sveučilišni diplomski studij
Psihologija

Arijana Lukačević

**Odnos seksualne funkcije u žena, sociokulturnih
stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim
izgledom**

Diplomski rad

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni diplomski studij
Psihologija

Odnos seksualne funkcije u žena, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i
zadovoljstva tjelesnim izgledom

Diplomski rad

Student/ica:

Arijana Lukačević

Mentor/ica:

Doc. dr. sc. Matilda Nikolić Ivanišević

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Arijana Lukačević**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Odnos seksualne funkcije u žena, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 30. kolovoza 2024.

SADRŽAJ

Sažetak	1
Abstract	2
1. UVOD	3
1.1 Seksualna funkcija u žena	3
1.2 Neki korelati seksualne funkcije u žena	5
1.3 Zadovoljstvo tjelesnim izgledom	7
1.4 Neki korelati (ne)zadovoljstva tjelesnim izgledom	8
1.5 Tjelesni izgled u 21. stoljeću - sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu	9
1.6 Seks, standardi ljepote i (ne)zadovoljstvo vlastitim izgledom	12
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE	16
3. METODA	18
4. REZULTATI	23
5. RASPRAVA	31
5.1 Sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu i zadovoljstvo tjelesnim izgledom	31
5.2 Neki korelati seksualne funkcije u žena	35
5.3 Prediktori seksualne funkcije u žena	39
5.4 Ograničenja i daljnje preporuke	41
6. ZAKLJUČCI	43
7. LITERATURA	44

Odnos seksualne funkcije u žena, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom

Sažetak

Seksualna funkcija obuhvaća niz domena seksualnosti kao što su želja, uzbuđenje, lubrikacija, bol, orgazam i zadovoljstvo te kao takva uključuje i psihološke i fiziološke procese. Unatoč činjenici da su problemi u seksualnoj funkciji u žena učestali te nadmašuju brojke problema muškaraca, njima je pridano značajno manje pažnje. Svi aspekti seksualnosti imaju mnoštvo korelata te su pod utjecajem brojnih varijabli, a ovo istraživanje se osvrće na odnose seksualnosti i određenih varijabli koje su specifično relevantne za sadašnje vrijeme. Stoga je cilj ovog istraživanja bio ispitati odnos između nekih sociodemografskih podataka (dob, roditeljstvo i indeks tjelesne mase), zadovoljstva vezom, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (internalizacija ideala opće privlačnosti, mršavosti i mišićavosti te pritisci od obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija), zadovoljstva tjelesnim izgledom (zadovoljstvo tjelesnom kondicijom, težinom i seksualnom privlačnosti) i seksualne funkcije u žena. U istraživanju su sudjelovale 603 žene prosječne dobi 32 godine ($M=32,43$, $SD=8,93$). Od mjernih instrumenata korišteni su *Upitnik općih podataka*, *Indeks ženske seksualne funkcije*, *Upitnik sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu-4-revidirani* i *Skala zadovoljstva tjelesnim izgledom*. Rezultati ukazuju da žene koje su u predanoj vezi/braku te koje su zadovoljnije svojom vezom, uživaju sveukupno bolju, odnosno zdraviju seksualnu funkciju. Nadalje, žene koje postižu više rezultate na internalizaciji ideala opće privlačnosti i mršavosti manje su zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću. Osim toga, žene koje više internaliziraju ideale mišićavosti zadovoljnije su svojom tjelesnom kondicijom i svojom težinom. Rezultati također ukazuju kako su žene koje doživljavaju više pritisaka od obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću. Utvrđeno je i kako žene koje doživljavaju više vanjskih pritisaka u vezi vlastitog tjelesnog izgleda, imaju slabiju seksualnu funkciju te kako žene koje su zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom, težinom i seksualnom privlačnosti imaju bolju seksualnu funkciju. Konačno, regresijskom analizom utvrđeno je kako zadovoljstvo vezom, zadovoljstvo seksualnom privlačnosti te pritisci od obitelji značajno doprinose objašnjenju seksualne funkcije u žena, pri čemu se zadovoljstvo vezom pokazalo najznačajnijim prediktorom seksualne funkcije u žena.

Ključne riječi: seksualna funkcija, sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu, zadovoljstvo tjelesnim izgledom

The relationship between female sexual function, sociocultural attitudes toward appearance
and body-esteem

Abstract

Sexual function encompasses several domains of sexuality such as desire, arousal, lubrication, pain, orgasm and satisfaction and as such includes both psychological as well as physiological processes. Despite the fact that the problems in female sexual function are common and surpass the numbers of problems in males, they are paid far less attention. All aspects of sexuality have a number of correlates and are influenced by a number of variables, but this study is dedicated to analyzing the relationships between sexuality and certain variables which are especially relevant for the present day. Hence, the aim of this study was to examine the relationship between certain sociodemographic data (age, parenting and body mass index), relationship satisfaction, sociocultural attitudes toward appearance (internalization of thin, muscular and general attractiveness body ideals and family, peers, significant others and media pressures), body-esteem (physical condition, weight concern and sexual attractiveness) and female sexual function. The study was conducted on 603 women with an average age of 32 years ($M=32,43$, $SD=8,93$). When it comes to psychometric instruments, *General Data Questionnaire*, *Female Sexual Function Index*, *Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-4-Revised* and the *Body-Esteem Scale* were used. The results indicate that women who are in committed relationship/marriage and those who are more satisfied with their relationship, enjoy an overall better/healthier sexual function. Furthermore, women who achieved higher results on internalization of general attractiveness and thin body ideals are less satisfied with their physical condition, weight and sexual attractiveness. On the other hand, women who internalize muscular body ideals are more satisfied with their physical condition and their weight. The results also showed that women who experience more pressures from their family, peers, significant others and media are less satisfied with their physical condition, weight and sexual attractiveness. They also indicate that women who experience more pressures from outside sources have poorer sexual function and that women who are more satisfied with their physical condition, weight and sexual attractiveness have better sexual function. Finally, a regression analysis showed that relationship satisfaction, sexual attractiveness satisfaction and family pressures significantly contribute to the explanation of female sexual function, where the relationship satisfaction proved to be the most significant predictor of female sexual function.

Key words: sexual function, sociocultural attitudes toward appearance, body-esteem

1. UVOD

Sudeći prema broju dostupnih istraživačkih i stručnih radova, moglo bi se zaključiti kako je seksualnost tema o kojoj se nedovoljno, ali i nerado govori u Republici Hrvatskoj. Iako je seks prirodan dio života svakog čovjeka, sama spomen ove teme često rezultira cenzuriranjem ili oznakom „osjetljivo“ među medijima. Manjak razgovora o ovoj temi kao i nedovoljna istraženost vežu se ponajviše uz područje seksualnih smetnji, s obzirom na to da su ljudi voljni dijeliti samo svoja pozitivna seksualna iskustva. U Hrvatskoj postoji svega jedna ambulanta za seksualne smetnje koja pruža medicinsku uslugu na teret HZZO-a. Izrazit problem predstavlja činjenica da je seksualnost svakog čovjeka jedinstvena te pod utjecajem velikog broja faktora, a ljudi se nerijetko suzdržavaju od traženja pomoći zbog nedostatne educiranosti i/ili srama. Žene generalno doživljavaju više seksualnih smetnji od muškaraca, ali značajno rjeđe traže pomoć za iste (Moreira i sur., 2008; Rosen, 2000). Među faktorima koji mogu imati utjecaj na seksualnu funkciju u žena nalaze se dob, roditeljstvo, odnos s partnerom, ali i određeni faktori koji se posebno ističu u današnje vrijeme kao što su zadovoljstvo tjelesnim izgledom i sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu. S obzirom na navedeno, javlja se potreba za daljnjim istraživanjem ovog područja te temeljitijom edukacijom o ovoj temi u Hrvatskoj. U nastavku slijedi pobliži opis seksualne funkcije u žena, navedenih faktora koji utječu na nju te njihov međusobni odnos.

1.1 Seksualna funkcija u žena

Seksualna funkcija se odnosi na interakciju vaskularnih, neuroloških i hormonalnih faktora na koje utječu intrapersonalni i interpersonalni faktori, socijalne norme te kulturalne i religijske vrijednosti (Tehrani i sur., 2014). Seksualna funkcija je jedna od ključnih komponenti života svake žene te je utjecaj seksualnog zdravlja na generalno zadovoljstvo životom i kvalitetu života široko prepoznat. Postoji nekoliko aspekata seksualne funkcije žena od kojih se svi mogu odvojeno definirati medicinskim terminima, ali postoji i značajno kliničko preklapanje među njima. Postoji niz teorija o kategoriziranju ovih aspekata, a koje su se razvile u kontekstu proučavanja seksualnih disfunkcija. Još su Masters i Johnson (1966) definirali pojam ciklus seksualne reakcije kroz četiri aspekta: uzbuđenje, plato, orgazam i razrješenje. Zatim je Kaplan (1979) uvela pojam želje te predložila model od tri faze: želja, uzbuđenje i orgazam; od kojih je želja bila ključna za pokretanje čitavog ciklusa. Brojni drugi autori su

davali svoje interpretacije, primjerice model u obliku kruga, a koji bi se sastojao od četiri osnovne domene: libido, uzbuđenje, orgazam i zadovoljstvo (Graziottin, 1996). Osnova ideja ovog modela bila je da se svi aspekti mogu preklapati i/ili pozitivno ili negativno utjecati na sljedeći. Seksualnu funkciju karakterizira izostanak teškoća prilikom kretanja kroz ovaj ciklus. Danas je najšire rasprostranjen model koji su predložili Rosen i suradnici (2000), a po kojem se seksualna funkcija sastoji od ukupno šest domena: želja, uzbuđenje, orgazam, lubrikacija, bol i zadovoljstvo. Prema ovom modelu, zdrava seksualna funkcija je ona koju karakteriziraju visoke razine želje i uzbuđenja, izostanak problema pri postizanju orgazma i lubrikacije, izostanak boli te visoka razina zadovoljstva.

Dakle, prva domena je želja, a odnosi se na mentalno stanje uzrokovano vanjskim ili unutarnjim podražajima, a koje označava potrebu ili želju za upuštanjem u seksualnu aktivnost. Ovi podražaji mogu biti biološki (promjene u razinama hormona, primjerice androgena i estrogena), motivacijski (npr. intimnost ili uroda) ili pak kognitivni. Druga domena je uzbuđenje i odnosi se na stanje obilježeno specifičnim osjećajima i fiziološkim promjenama koje su uglavnom povezane sa seksualnom aktivnosti koja uključuje genitalije. Ove promjene uključuju povećanje klitorisa i malih usana (lat. *labia minora*) zbog dotoka krvi te se vaginalna i klitorisna duljina i promjer povećavaju (Berman, 2005). Osim navedenog, navode se i promjene u centralnim mehanizmima koje uključuju aktivaciju misli, sanjarenja i fantazija te negenitalnih perifernih mehanizama kao što su znojenje, erekcija bradavica i salivacija (Munarriz i sur., 2002). Treća je domena orgazam, a definira se kao vrhunac seksualnog uzbuđenja kada tijelo otpušta seksualnu napetost i pritisak kroz niz mišićnih kontrakcija spolnih organa. Ovaj model je uveo dvije nove domene kao zasebne aspekte unutar seksualne funkcije, a to su lubrikacija i bol – dvije domene kojima u prošlosti nije bilo posvećeno ni približno dovoljno pažnje. U nekim kulturama vaginalna lubrikacija ili vlaženje je povezano s ugodnom ili zadovoljavajućom vaginalnom penetracijom te može značajno utjecati na seksualno iskustvo kako žene tako i njenog partnera (Levin, 2003; Rosen i sur., 2000). Ipak, neke žene ne proizvode lubrikaciju u količini koja bi im omogućila ugodu tijekom penetracije, a ova dostatna količina varira od žene do žene te je pod utjecajem brojnih faktora kao što su ženina preferencija, hormonalno stanje, kulturalna vjerovanja, medicinski razlozi i slično (Sutton i sur., 2012). Danas postoje brojni preparati koji pomažu s ovom problematikom. Domena boli se odnosi na bol koja se javlja tijekom vaginalne penetracije, a može biti rezultat već spomenute nedostatne lubrikacije, stanja kao što je vaginizam (stanje nevoljnog i refleksnog stezanja mišića rodnice

prilikom penetracije), ili pak može biti povezana s psihološkim stanjima kao što su stres i depresija. Posljednja domena seksualne funkcije u žena jest domena zadovoljstva koja se odnosi na subjektivni osjećaj dobrobiti (Byers, 2005).

1.2 Neki korelati seksualne funkcije u žena

Domene želja, uzbuđenje, orgazam, lubrikacija, bol i orgazam, dakle, sačinjavaju seksualnu funkciju u žena. Očito je da je ovaj aspekt života žena pod utjecajem brojnih faktora, od bioloških do psiholoških. Jedan od ovih faktora jest dob. Starenje obuhvaća niz hormonalnih i fizioloških procesa koji imaju potencijal utjecati na ženinu seksualnu funkciju (Hayes i Dennerstein, 2005). Ove promjene su ponajviše istaknute tijekom puberteta, različitih faza menstrualnog ciklusa, trudnoće i menopauze. Kros-sekcijske studije pružaju značajne dokaze da učestalost seksualne aktivnosti i seksualna funkcija opadaju s dobi (Bancroft i sur., 2003; Rissel i sur., 2003). Istraživanja nisu suglasna oko točne dobi u kojoj ovaj pad nastupa. Neki autori tvrde da se ovaj pad ne javlja kod žena mlađih od 35 godina (Dennerstein i sur., 1994), dok drugi tvrde da započinje već između kasnih dvadesetih i kasnih tridesetih godina (Bancroft i sur., 2003; Rissel i sur., 2003). Koster i Garde (1993) navode kako je trenutna učestalost javljanja seksualne želje povezana sa seksualnom aktivnošću ranije u životu. Dennerstein i Leher (2004) dodaju kako je razina seksualne funkcije iz ranijih stadija života najbolji prediktor za trenutnu seksualnu funkciju. Postoji nekoliko objašnjenja koja se osvrću na hormonalne promjene. Primjerice, navodi se smanjenje razine estrogena tijekom menopauze, što negativno utječe na seksualnu želju i genitalno uzbuđenje (Dennerstein i sur., 2006). Pad u razini testosterona koji se događa s dobi, a koji je ključan za normalni seksualni nagon žena, počinje opadati već u tridesetima (Graziottin i Giraldi, 2006). Pad u razinama estrogena i testosterona također utječe na urogenitalno zdravlje (Sarrel i Whitehead, 1985), a seksualni problemi koji se najčešće spominju uključuju pad u seksualnoj želji te dispareuniju (bol koja nastaje tijekom penetracije, Sarrel, 1990). Uočeni pad u seksualnoj aktivnosti žena u funkciji dobi je uglavnom popraćen, odnosno povezan sa propadanjem kako subjektivnog tako i objektivnog zdravlja (Addis i sur., 2006; Lee i sur., 2016).

Osim navedenog, ključnu ulogu igraju i status veze te zdravlje partnera. Brojni autori su utvrdili važnost partnera za zdravu seksualnu funkciju u žena generalno. Fisher i suradnici (2014) navode kako korelati zadovoljstva vezom uključuju ne samo zdravu seksualnu funkciju,

već i učestalo ljubljenje, grljenje i maženje, veću frekvenciju seksualne aktivnosti, zadovoljstvo seksualnim životom i isticanje važnosti postizanja orgazma oba partnera. Dunn i suradnici (1999) objašnjavaju kako su bračni problemi povezani sa svim seksualnim disfunkcijama (niska seksualna želja, problemi sa uzbuđenjem i postizanjem orgazma) osim problema sa lubrikacijom i dispareunijom. Recentnija literatura podržava starije nalaze, te ukazuje na važnost zadovoljstva vezom za zdravu seksualnu funkciju kod žena (Galati i sur., 2023; Rausch i Rettenberger, 2021). Freihart i suradnice (2020) navode kako dobra komunikacija, seksualna kompatibilnost te zadovoljstvo vezom facilitiraju seksualno zadovoljstvo. Što se tiče seksualnog zdravlja partnera, istraživanja su pokazala kako žene čiji partneri pate od erektilne disfunkcije ili prijevremene ejakulacije i same doživljavaju više seksualnih disfunkcija. Jiann i suradnici (2009) pokazuju kako je percepcija o partnerovim seksualnim disfunkcijama povezana sa nižim razinama uzbuđenosti, lošijom orgazmičkom funkcijom te niskim razinama zadovoljstva. Pokazalo se kako seksualna želja opada tijekom trajanja veze (Klusmann, 2002), ali se orgazmička funkcija kroz vijek veze poboljšava (Witting i sur., 2008). Ovo može biti objašnjeno boljim upoznavanjem partnera kroz vrijeme, razgovorom o intimnim temama i zajedničkim učenjem o vlastitim tijelima, željama te slobodnom ekspresijom želja i potreba kao rezultatom opuštenosti pred partnerom. Jedan od perioda u životu brojnih parova koji sa sobom nosi niz izazova za njihov seksualni život jest roditeljstvo.

Brojne kros-sekcijske i longitudinalne studije su pokazale kako je rođenje djeteta povezano sa povišenim razinama konflikata u vezi te nižim razinama općeg zadovoljstva vezom (Belsky i Kelly, 1994; Cowan i Cowan, 2000; Mitnick i sur., 2009). Učestalo je za parove da u ovom prijelazu u roditeljstvo rjeđe stupaju u seksualni odnos (Condon i sur., 2004; Maas i sur., 2015). S obzirom na značajnu promjenu u životnom stilu, njihovoj novoj ulozi i odgovornostima kao roditelja, povišenim razinama stresa, deprivacije sna te manjom količinom vremena provedenog sami kao par, seksualna želja naglo opada rođenjem djeteta, a ovo se pogotovo odnosi na majke (Ahlborg i sur., 2005; Cowan i Cowan, 2000; Serati, 2010). Činjenica da se ova promjena posebno ističe među majkama može biti rezultat relativno nepovoljne pozicije u kojoj se nalaze uoči tradicionalne raspodjele uloga u kućanstvu (Mratović, 2024; Nekić, 2010). Ovom raspodjelom većina brige o djetetu spada na majku (Yavorsky i sur., 2015). Model seksualnog nezadovoljstva navodi kako je teže biti intiman dok su djeca u kući, pogotovo kada se radi o manjoj djeci koja zahtijevaju pažnju tijekom večeri i noći (Twenge i

sur., 2003). Muise i suradnici (2014) navode kako starenjem djeteta jača seksualno zadovoljstvo roditelja.

Određeni faktori koji mogu utjecati na seksualnu funkciju, a koji su posebno značajni za današnjicu, jesu zadovoljstvo tjelesnim izgledom te pritisci koji se ženama svakodnevno nameću, odnosno sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu. Da bi se ovoj problematici detaljnije posvetilo, prvo valja definirati navedene pojmove.

1.3 Zadovoljstvo tjelesnim izgledom

Slika ili predodžba koju pojedinac ima o svom tijelu jest multidimenzionalan konstrukt koji uključuje pozitivne i negativne percepcije, misli, ponašanja i stavove ljudi o svom tijelu i izgledu (Grogan, 2016). Pojam slike tijela je prvi upotrijebio Paul Schilder (1935) te ga je definirao kao mentalnu reprezentaciju o vlastitom tijelu koju svatko razvija. Perloff (2014) objašnjava kako se, uz izgled, radi i o percepciji veličine i oblika tijela. Postoji nekoliko konceptualizacija o multidimenzionalnoj prirodi ovog konstrukta. Tako Sira (2003) navodi kako se radi o konstrukt koji sadrži internalne i eksternalne čimbenike, od kojih internalni obuhvaćaju biološke i psihološke, a eksternalni kulturalne i socijalne čimbenike. Rosen (1992) uključuje i bihevioralnu komponentu koja se odnosi na stalno provjeravanje vlastitog izgleda te izbjegavanje situacija koje izazivaju anksioznost. Ono što osobu čini zadovoljnom, odnosno nezadovoljnom vlastitim tjelesnim izgledom jest percipirani sklad koji doživljava između percepcije vlastitog izgleda te društvenih ideala ljepote (Tiggemann, 2011). Ovaj društveni ideal je specifičan za kulturu te se prenosi putem raznih sociokulturnih kanala, a ljudi ga internaliziraju i on postaje njihov osobni standard ljepote koji pokušavaju postići (Groesz i sur., 2002).

Percepcija o vlastitom tijelu počinje se razvijati u jako ranoj dobi. Neka istraživanja navode kako djeca već u dobi od 6 godina izražavaju nezadovoljstvo vlastitim tijelom ili zabrinutost tjelesnom težinom (Murnen i sur., 2003). Autori ističu kako se s dobi ovo nezadovoljstvo samo povećava. Ljudsko se tijelo značajno mijenja kroz životni vijek, a brojne promjene koje se počinju javljati kroz odraslu dob nisu uvijek u skladu s društvenim idealima ljepote. S godinama se počinju javljati bore na koži, masne naslage se nakupljaju na torzu, postotak mišićne mase polako, ali sigurno opada, kosti postaju sve krhkije te se generalno javlja

mnogo više zdravstvenih problema. U odrasloj se dobi uglavnom vrednuju tri komponente slike tijela, a to su: 1) izgled (vanjski znakovi starenja, privlačnost); 2) kompetencija (spretnost, izdržljivost i snaga) te 3) zdravlje (Pokrajac-Bulian i sur., 2005). Deeks i McCabe (2001) objašnjavaju kako mlađe žene imaju značajno pozitivnije osjećaje u vezi s vlastitim tijelom i izgledom od starijih žena koje doživljavaju promjene koje nastaju u funkciji menopauze. Međutim, neki autori navode kako u odrasloj dobi generalno vlada stabilnost slike tijela (Lewis i Cachelin, 2001; Paxton i Phythian, 1999), a navedeno se može objasniti činjenicom da se nastupanje određenih promjena koje se događaju u funkciji dobi može usporiti različitim tjelesnim aktivnostima koje mogu imati ne samo pozitivan utjecaj na pojedinačno samopoštovanje i pozitivniju sliku o vlastitom tijelu, već i na generalno zdravlje.

1.4 Neki korelati (ne)zadovoljstva tjelesnim izgledom

Slika tijela nije samo povezana s načinom na koji ljudi percipiraju svoje tijelo, već i s načinom na koji stupaju u interakciju sa svijetom kroz to tijelo (Piran i Teall, 2012). Pokazalo se kako je negativna slika vlastitog tijela povezana s nižim razinama socijalnog samopouzdanja i većim razinama socijalne anksioznosti (Cash i Fleming, 2002). Cash i suradnice (2004) navode kako nepovoljna slika vlastitog tijela označava veću neugodu i brigu oko prihvatanja i odobrenja u socijalnim interakcijama te je navedeno vrijedilo i za muškarce i za žene. Međutim, zanimljiv je bio nalaz koji je vrijedio za žene, ali ne i za muškarce, a to jest da su različiti aspekti slike tijela, uključujući nezadovoljstvo tjelesnim izgledom, bili pozitivno povezani sa strahom od intimnosti u romantičnim vezama. Rieves i Cash (1996) navode kako objašnjenje ovog nalaza može ležati u ideji da negativna slika tijela reflektira pretpostavke da će ih muškarci percipirati kao neprihvatljive. Evans i Wertheim (1998) navode sličan nalaz, a to jest kako je nezadovoljstvo tjelesnim izgledom povezano s anksioznim stilom romantične privrženosti. Nadalje, pokazalo se kako emocionalna intimnost povećava vjerojatnost seksualne intimnosti, a negativna slika tijela je povezana sa samosvjesnom anksioznošću o seksualnoj aktivnosti te izbjegavanjem seksualne aktivnosti (Kong i sur., 2024; Poovey i sur., 2022; Wiederman, 2002). Problemi sa slikom tijela mogu utjecati na sve domene seksualnog funkcioniranja, a evaluacija vlastitog tijela i kognicije vezane uz isto ne interferiraju samo sa seksualnim odgovorima i iskustvima tijekom seksualne aktivnosti, već i sa seksualnim ponašanjem, izbjegavanjem seksa te rizičnim seksualnim ponašanjem (Woertman i van den Brink, 2012). Postoje i određene

patologije koje se vežu uz narušenu sliku o vlastitom tijelu, a tu se poglavito govori o poremećajima hranjenja kao što su *anorexia nervosa* ili *bulimia nervosa* (Sattler i sur., 2020). S obzirom na to da (ne)zadovoljstvo vlastitim tjelesnim izgledom može imati tako štetne posljedice, ovom području je nužno pristupiti s mnogo pažnje i brige te je nužno posvetiti više resursa borbi protiv nerealističnih standarda ljepote koji su sve izraženiji u današnjem društvu.

1.5 Tjelesni izgled u 21. stoljeću - sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu

Dakle, sociokulturni model nalaže kako (ne)zadovoljstvo tjelesnim izgledom ovisi o količini sklada koju osoba doživljava između percepcije vlastitog tjelesnog izgleda i društvenih ideala ljepote. Ovi društveni ideali ljepote značajno variraju među brojnim kulturama svijeta. Primjerice, u zapadnim zemljama prevladavaju ideali mršavih, visokih žena s velikim grudima zbog kojih se žene upuštaju u iscrpljujuće režime tjelovježbe i izgladnjivanje. S druge strane, u Južnoj Americi i Brazilu se pažnja posvećuje donjem dijelu tijela s naglaskom na širokim bedrima i stražnjici, a žene u tim predjelima svijeta se nerijetko podvrgavaju estetskim zahvatima kako bi postigle željeni oblik tijela. U Koreji pak vladaju ideali tzv. „porculanske“ kože zbog kojih su se žene kroz prošlost okretale raznim proizvodima i tehnikama izbjeljivanja kože, a i zbog kojih je Koreja među vodećim zemljama po pitanju proizvoda za njegu kože. S obzirom na umreženost koja danas vlada kroz društvene medije, ovi standardi ljepote se jako lako i brzo šire među različitim kulturama. Nadalje, društveni ideali ljepote značajno variraju ne samo među različitim dijelovima svijeta već i kroz različita vremenska razdoblja. U Antičkoj Grčkoj ljepota se očitovala u simetričnosti lica, u srednjem vijeku se radilo o izuzetno svijetloj puti, a netom prije Prvog svjetskog rata ljepotu su označavali izraženi tjelesni atributi (Fuente del Campo, 2002). Što se tiče tijela, prva četvrtina 21. stoljeća okarakterizirana je idealom koji podrazumijeva izrazito mršavo žensko tijelo koje je uglavnom nemoguće postići unatoč strogim režimima tjelovježbe i restrikcije prehrane. Stoga se nerijetko može vidjeti žene kako pribjegavaju nezdravim tehnikama mršavljenja kao što su povraćanje, korištenje laksativa, preskakanje obroka, pretjerano brojanje kalorija i korištenje raznih preparata za suzbijanje apetita. Kao rezultat se razvijaju i poremećaji prehrane (Šincek i sur., 2017). Osim navedenog, postoje razne internetske subkulture koje promoviraju ovakve nezdrave tehnike, a čiji članovi svakodnevno dijele svoju kilažu i tehnike gubljenja na tjelesnoj masi s ciljem poticanja kako sebe tako i drugih članova skupina na drastično mršavljenje (Sukunesan i sur., 2021). Oni koji

su u mogućnosti nerijetko se oslanjaju na razne estetske/kozmetičke zahvate i operacije, ne samo kako bi modificirali svoje tijelo, već i izgled svoga lica. Naime, ideali ljepote 21. stoljeća uključuju i određene facijalne ideale kao što su velike oči, punašne usne te prćasti nos. Iako je neke od ovih ideala moguće postići upotrebom razne kozmetike koja se danas masovno proizvodi, ona ima svoja ograničenja te se kao rezultat toga uočava jako velik porast u broju navedenih zahvata i operacija (Thawanyarat i sur., 2023). S obzirom na niz pothvata na koje su neke žene spremne kako bi izgledale lijepo, odnosno osjećale se lijepo, postavlja se pitanje zašto taj pritisak uopće osjećaju.

Jedno od objašnjenja proizlazi iz teorije samoobjektifikacije (engl. *self-objectification theory*; Fredrickson i Roberts, 1997). Na temelju ove teorije, žena svoje tijelo može promatrati iz dvije perspektive: kroz vanjski opažljiva i neopažljiva obilježja. Vanjski opažljiva obilježja se odnose na visinu, težinu i vanjski izgled, dok se neopažljiva obilježja odnose na mogućnosti tijela. Izvor problematike ove teorije leži u činjenici da mediji kojima su žene konstantno izložene u 21. stoljeću, stavljaju izraziti naglasak na vanjski opažljiva obilježja (Karsay i sur., 2020). Svakodnevno je moguće naići na brojne modne kampanje i oglase za razne kozmetičke proizvode, a utjecajne osobe (engl. *influencer*) često promoviraju razne proizvode čija je namjena gubitak na tjelesnoj masi (Pilgrim i Bohnet-Joschko, 2019). Brojni brendovi opstaju upravo zato što su se oformili na podlozi ženskog nezadovoljstva vlastitim tijelom – čemu sami opetovano doprinose. Poseban problem predstavlja činjenica da je tehnologija uznapredovala do mjere da bilo tko može dorađivati svoje slike i video uratke, odnosno modificirati svoj izgled iz udobnosti i privatnosti svog doma, a često je jako teško odrediti koji je sadržaj uređivan, a koji ne. Chua i Chang (2016) navode kako je danas teško naići na autentične slike jer je velika količina objavljenih slika pomno odabrana iz velikog broja slika uzetih iz različitih kutova i pod različitim osvjetljenjem, a i koje su naknadno oplemenjene filterima. Kako mediji konstantno stavljaju naglasak na ove površne vrijednosti vanjskog izgleda, žene se nalaze u nezahvalnoj situaciji gdje i same počinju internalizirati ideale koji su im nametnuti (Fredrickson i Roberts, 1997). Rezultat toga je često sram jer je ovakve ideale gotovo nemoguće postići. Ideji da je nezadovoljstvo vlastitim izgledom u velikoj mjeri rezultat ideala nametnutih od strane sociokulturnog okruženja u prilog govori istraživanje Becker i suradnika (2002). Autori su proveli istraživanje na adolescenticama otočja Fidži te utvrdili da, kada se uvede sadržaj zapadnjačkih medija u tradicionalnu kulturu kakva vlada na otočju, dolazi do značajnog povećanja u nezadovoljstvu vlastitim tijelom i nezdravih navika hranjenja među ispitanicama.

Ovaj utjecaj medija na percepciju vlastitog tjelesnog izgleda, je upravo jedan od tri izvora pritiska na sliku tijela koje opisuje tzv. tripartitni model Thompsona i suradnika (2004). Naime, ovaj model potvrđuje doprinos socijalnih čimbenika razvoju slike o vlastitom tijelu te poremećenim navikama hranjenja. Radi se, dakle, o tri izvora pritiska, a to su – uz već navedene medije – vršnjaci i roditelji. Komentari koje osoba dobiva od strane svojih vršnjaka i roditelja mogu imati jako velik utjecaj na formiranje slike vlastitog tijela, a istraživanja su pokazala kako se radi o negativnom utjecaju (Sweetingham i Waller, 2008). Po pitanju roditeljskog utjecaja, Cooley i suradnici (2008) navode kako kćeri čije su majke izvor neodobravanja i pritiska u vezi tjelesnog izgleda, češće izražavaju nezadovoljstvo vlastitim tjelesnim izgledom te češće razvijaju nezdrave navike hranjenja. Ovaj nalaz potvrđuju i Cordero i Israel (2009) koji dodaju kako se u ovakvom okružju brzo javljaju svjesnost i internalizacija društvenog standarda ljepote. Utjecaj roditelja na negativnu sliku tijela je tipičan za adolescentsku dob, ali se javljao i kod žena studentske i odrasle dobi (Kanakis i Thelen, 1995). Na žene u studentskoj dobi, doduše, nešto veći utjecaj ipak imaju vršnjaci. Osim što se na vršnjake u toj dobi jako često nailazi na raznim društvenim medijima, studentska dob je uglavnom okarakterizirana životom u novom gradu, okruženom osobama iste dobi koji počinju predstavljati novu svakodnevnicu umjesto obitelji. Kao rezultat ovog novog okruženja, studentice su izložene jako često interakciji s vršnjacima, a time i novim prilikama za usporedbu s istima (MacIntyre, 2021). Lako je upasti u zamku usporedbe vlastitog trenutnog stanja u životu sa drugim osobama iste dobi – žaljenjem za onim što osjećamo da bi trebali i sami imati kada vidimo da su to naši vršnjaci već postigli, a navedeno itekako vrijedi i za tjelesni izgled. Teorija socijalne usporedbe (Festinger, 1954) nalaže kako ljudi evaluiraju sami sebe kroz usporedbu s drugima, pri čemu se uglavnom radi o sebi sličnim ljudima ili pak ljudima za koje smatraju da posjeduju poželjne karakteristike. S obzirom na nerealni ideal ljepote 21. stoljeća, takve usporedbe mogu imati negativne efekte (Van den Berg i sur., 2007).

Uz navedene izvore pritiska, neki istraživači kroz posljednja dva desetljeća ističu ulogu koju značajne osobe mogu imati u postavljanju pritiska za poboljšanjem tjelesnog izgleda na žene, s tim da među značajne osobe podrazumijevaju partnere, trenere i razne učitelje. Treneri igraju ključnu ulogu u razvoju tjelesnih ideala, važnosti tjelesnih funkcija i izgleda te pritiska u vezi težine (Petrie i Greenleaf, 2012). Ovo se uglavnom prepoznaje među atletičarkama i kod žena kojima sport predstavlja važan aspekt njihova života. Njihovi treneri su utjecajni po pitanju tjelesnog izgleda od njihovih obitelji, vršnjaka i medija (Beckner i Record, 2016).

Atletičarke često navode kako su komentari trenera o težini i obliku tijela te evaluacija uobičajeni i u estetskim (npr. gimnastika) i u neestetskim sportovima (npr. nogomet) (Coppola i sur., 2014; Kong i Harris, 2015). Coppola i suradnici (2014) navode kako su ovi komentari i usporedbe koje treneri rade među atletičarkama povezani s njihovim negativnim emocijama o vlastitom tijelu te nezdravim navikama prehrane. Međutim, ovi autori navode i kako je itekako moguće da treneri imaju pozitivan utjecaj na zadovoljstvo tijelom vlastitih atletičarki ukoliko potiču fizički razvoj te ističu važnost zdravog načina života. Kada se govori o romantičnim odnosima, u zapadnjačkim se kulturama ženska tijela nerijetko evaluiraju, a žene se socijalizira da se moraju konformirati socijalnim normama fizičke privlačnosti ako žele biti adekvatne partnerice (Dove i Wiederman, 2000; Wiederman, 2000). Morrison i suradnici (2009) navode kako su žene koje su zadovoljnije svojom romantičnom vezom zadovoljnije svojim tjelesnim izgledom te pokazuju manju vjerojatnost korištenja nezdravih strategija za kontrolu težine od žena koje su manje zadovoljne svojom vezom. Osim toga, pokazali su kako je muškarčevo nezadovoljstvo tjelesnim izgledom svoje partnerice pozitivno povezano s nezadovoljstvom njihove partnerice vlastitim tijelom. Ljudi imaju tendenciju prikloniti se mišljenjima osoba koje su im važne i koje cijene kako bi održali bliskost u odnosu te ostvarili benefite tog odnosa. Sheets i Ajmere (2005) objašnjavaju kako romantični partneri nerijetko komentiraju težinu i izgled svojih partnera ili pak izražavaju želju za modifikacijom njihove težine. Ovakve kritike ne utječu negativno samo na mlađe žene i njihovo vjerovanje i zadovoljstvo vlastitim tijelom, već se ovaj efekt može produžiti i duboko u srednju odraslu dob (Evans i Stukas, 2007; McLaren i sur., 2004). Moguć je i obrnut efekt, odnosno žene koje dobivaju pozitivne komentare o tjelesnom izgledu od strane svojih partnera mogu imati povišeno zadovoljstvo vlastitim izgledom i osjećaj prihvaćanja i cijjenjenosti (Carriere i Kluck, 2014). McLaren i suradnici (2004) ovaj pozitivan efekt potvrđuju na uzorku žena u srednjoj odrasloj dobi. Osim zadovoljstva samim sobom, način na koji se partneri ophode jedni prema drugima po pitanju tjelesnog izgleda igra važnu ulogu i u njihovoj seksualnoj funkciji, o čemu će biti više govora u nastavku (Ramsey i Hoyt, 2015).

1.6 Seks, standardi ljepote i (ne)zadovoljstvo vlastitim izgledom

U zapadnjačkim kulturama, ženina je privlačnost kao seksualnog partnera pod velikim utjecajem njenog izgleda i vrijednosti koju taj izgled predstavlja za njenog partnera. Feministički teoretičari navode kako žene usvajaju promatračevu (partnerovu) perspektivu na

sebe same (Bartky, 1990). Drugim riječima, fizička privlačnost i tuđe mišljenje su ženama itekako važni. Evolucijska psihološka teorija smatra kako nisu svi standardi ljepote arbitrarni i umjetno konstruirani (Sugiyama, 2005). Singh (1993) objašnjava kako neke karakteristike koje se kod žena percipiraju privlačnima služe kao indikator ženinog zdravlja i plodnosti. Prema ovoj teoriji, određene ideje o ljepoti su fundamentalne i nepromjenjive. Prirodna je selekcija ta koja je uzrokovala psihološke mehanizme i kod muškaraca i kod žena koji su usmjereni na fizičke karakteristike potencijalnih partnera i zbog kojih ih percipiraju privlačnima (Buss, 2003; Sugiyama, 2005). Upravo u činjenici da ove mehanizme aktivno ne osvještujemo kroz život leži moć fizičke privlačnosti (Singh i Singh, 2011). Kao što je već ranije objašnjeno, mediji nimalo ne pomažu definirajući žene kao „estetski spol“, a ženina tijela su objekt promatranja i osuđivanja na dnevnoj bazi (Bordo, 1993). Teorija objektivizacije nalaže da konzistentna i uporna seksualizacija tijela žena uči žene od malih nogu da gledaju na svoje tijelo iz perspektive vanjskog opažača kojem fizički izgled predstavlja njihovu vrijednost (Fredrickson i Roberts, 1997). Ovi autori objašnjavaju kako ova perspektiva tretira žene kao ništa više nego tijela namijenjena konzumaciji, a rezultira učestalim promatranjem vlastitog tijela. Ovo usmjeravanje pažnje na izgled vlastitog tijela može interferirati sa seksualnom aktivnošću i remetiti ženino seksualno funkcioniranje (Fredrickson i Roberts, 1997). Roberts i Gettman (2004) pokazuju kako stanje samoobjektivizacije dovodi do smanjene privlačnosti samog seksa ženama. Još je Barlow (1986) objasnio kako inspekcija, promatranje i evaluacija samih sebe tijekom seksualne aktivnosti prekidaju seksualne odgovore zbog preusmjeravanja kognicija sa senzornih aspekata seksualnog iskustva na vlastitu seksualnu izvedbu. Meana i Nunnink (2006) pokazuju kako se među ženama javlja značajno viša stopa distrakcija – i općih i onih koje se temelje na izgledu – nego među muškarcima. Ova distraktibilnost predstavlja značajan prediktor smanjene seksualne uzbudljivosti, nekonzistentnih orgazama i seksualnog nezadovoljstva (Dove i Wiederman, 2000; Meana i Nunnink, 2006). Pokazalo se i kako su ženina usmjerenost na vlastito tijelo i samo-evaluacija povezani s većim brojem iskustava boli tijekom seksa (Meston, 2006). Osim toga, veći sram u vezi tjelesnog izgleda također rezultira većim seksualnim nezadovoljstvom (Sanchez i Kiefer, 2007; Steer i Tiggemann; 2008). Nadalje, ženina iskustva krivnje, srama i emocionalnog distanciranja zbog odstupanja od standarda ljepote povezana su i sa ograničavanjem pri seksualnom ponašanju, odbijanjem traženja informacija o seksu, osjećajem seksualne neadekvatnosti, osjećajem niske seksualne vrijednosti te negativnim afektivnim reakcijama nakon seksa ili tijekom izloženosti eksplicitnom seksualnom sadržaju (Birnbaum, 2007; Higgins i sur., 2011). Daniluk (1993) navodi kako je osjećaj prihvaćanja

izgleda od strane partnera ključan za zdravo seksualno funkcioniranje žena. Pozitivni stavovi prema ženinom tijelu i cijenjenje istog povezano je s povišenim osjećajem žene da zaslužuje ugodu (Grower i Ward, 2018). Ovo znači i da ženin manjak samopouzdanja po pitanju tjelesnog izgleda rezultira i manjim osjećajem zasluženosti seksualne ugone, što negativno utječe na njihovu sposobnost i volju da se upuste u seksualno asertivna ponašanja (Chmielewski i sur., 2020; Sanchez i Kiefer, 2007; Wiederman, 2000).

Kao što je ranije objašnjeno, kada žena internalizira sve navedene pritiske i ideje ili se samoobjektificira, odnosno percipira da njeno tijelo odstupa od uspostavljenih standarda ljepote, javlja se nezadovoljstvo vlastitim tijelom. Brojni autori su utvrdili povezanost nezadovoljstva vlastitim izgledom sa seksualnom funkcijom u žena. Negativna slika o vlastitom tijelu tijekom seksualne aktivnosti ili nezadovoljstvo izgledom dijelova tijela je povezana sa slabijom seksualnom izvedbom, nižom seksualnom asertivnošću te nižim seksualnim samopouzdanjem (Yamamiya i sur., 2006; Lowery i sur., 2005). Više razine nesigurnosti oko vlastitog izgleda povezane su sa nižom subjektivnom seksualnom dobrobiti (Curtin i sur., 2011; Sanchez i Kiefer, 2007; Yamamiya i sur., 2006). Nadalje, pokazalo se i kako negativna slika o vlastitom tijelu vodi do izbjegavanja seksa dok je pozitivna slika povezana s većom učestalošću seksualne aktivnosti (Ackard i sur., 2000; Davison i sur., 2008; Koch i sur., 2005). Žene koje izražavaju pozitivnije osjećaje u vezi vlastitog tijela demonstriraju više razine seksualne želje te niže razine seksualne anksioznosti, izbjegavanja i seksualnih disfunkcija (Pujols i sur., 2010; Wiederman, 2000). Ackard i suradnici (2000) svojim istraživanjem pokazuju kako žene između dobi od 14 do 74 navode povezanost zadovoljstva vlastitim tijelom s većom opuštenošću tijekom seksualne aktivnosti, učestalijim seksualnim ponašanjem, češćom inicijacijom seksa te povećanom učestalošću orgazama. Weaver i Byers (2006) objašnjavaju kako se ovi odnosi između varijabla tjelesnog izgleda i seksualnosti javljaju bez obzira na ženin indeks tjelesne mase, što znači da ključnu ulogu u stvaranju slike tijela igra upravo način na koji žena percipira vlastito tijelo usprkos sociokulturnim normama, a ne stvarna veličina i oblik ženina tijela.

Seksualna funkcija u žena je, unatoč porastu u broju istraživanja, i dalje nedovoljno poznata tema te u raznim krajevima Hrvatske još uvijek drži status „tabu“ teme (Brajdić, 2018). Posebnu važnost nosi danas kada su zavladao mediji i strogi standardi ljepote koji se brzo šire među jako različitim kulturama. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnose između seksualne funkcije u žena, sociodemografskih varijabli (dob, roditeljstvo i zadovoljstvo vezom),

sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu te zadovoljstva tjelesnim izgledom na uzorku žena u Hrvatskoj.

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati odnos između nekih sociodemografskih podataka, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu, zadovoljstva tjelesnim izgledom i seksualne funkcije u žena.

Problem i hipoteze

1. Utvrditi obrasce povezanosti između dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (mršavost/niska razina tjelesne masnoće, mišićavost i generalna privlačnost te pritisci doživljeni od strane obitelji, vršnjaka, značajnih drugih i medija) i dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom (faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću (atraktivnost), faktor zadovoljstva težinom te tjelesna kondicija).

Hipoteza 1: S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja u ovom području, za očekivati je kako će dimenzije sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu biti negativno povezane sa dimenzijama zadovoljstva tjelesnim izgledom (Šincek i sur., 2017).

2. Utvrditi sljedeće odnose između ispitivanih varijabli:

a) Utvrditi obrazac povezanosti između seksualne funkcije u žena i sociodemografskih karakteristika (dob, status veze, roditeljstvo i indeks tjelesne mase).

Hipoteza 2. a): S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja u ovom području, za očekivati je kako će seksualna funkcija u žena biti pozitivno povezana sa statusom veze (Higgins i sur., 2011; Sprecher, 2002), a negativno povezana s dobi (Bancroft i sur., 2003; Hayes i Dennerstein, 2005; Rissel i sur., 2003), roditeljstvom (Hansson i Ahlborg, 2012; Twenge i sur., 2003) te indeksom tjelesne mase (Esposito i sur., 2007).

b) Utvrditi obrasce povezanosti između seksualne funkcije u žena i različitih dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom (faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću (atraktivnost), faktor zadovoljstva težinom te tjelesna kondicija).

Hipoteza 2. b): S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja u ovom području, za očekivati je kako će seksualna funkcija u žena biti pozitivno povezana s dimenzijama zadovoljstva tjelesnim izgledom (Pujols i sur., 2010; Wiederman, 2000).

- c) Utvrditi obrasce povezanosti između seksualne funkcije u žena i različitih dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (mršavost/niska razina tjelesne masnoće, mišićavost i generalna privlačnost te pritisci doživljeni od strane obitelji, vršnjaka, značajnih drugih i medija).

Hipoteza 2. c): S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja u ovom području, za očekivati je kako će seksualna funkcija u žena biti negativno povezana s dimenzijama sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (Birnbaum, 2007; Fredrickson i Roberts, 1997; Higgins i sur., 2011).

3. Utvrditi relativni doprinos sociodemografskih karakteristika (dob, roditeljstvo i indeks tjelesne mase), zadovoljstva vezom, dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom u objašnjenju seksualne funkcije u žena.

Hipoteza 3: S obzirom na rezultate prijašnjih istraživanja (Afshari i sur., 2016; Call i sur., 1995; Deeks i McCabe, 2001; Dundon i Rellini, 2010; Esposito i sur., 2007; Frederick i sur., 2022; Schröder i Schmiedeberg, 2015) za očekivati je kako će dob, roditeljstvo, indeks tjelesne mase, zadovoljstvo vezom, dimenzije zadovoljstva tjelesnim izgledom te dimenzije sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu biti značajni prediktori seksualne funkcije u žena.

3. METODA

SUDIONICI

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku žena Republike Hrvatske starijih od 18 godina. Istraživanju je pristupilo 912 sudionica. Tijekom analize odgovora iz uzorka su se izbacili odgovori seksualno neaktivnih žena te nasumični i nepotpuni odgovori. Konačan uzorak se sastojao od 702 žene. Prosječna dob žena u ovom uzorku bila je 32 godine ($Mdob=31,86$, $SDdob=9,01$). Od ovog broja, 81 (11,53%) sudionica nije u vezi/u braku, a 621 (88,47%) njih jest u vezi/u braku. Po pitanju varijable roditeljstva, njih 345 (49,15%) nema djecu, a 357 (50,85%) ima jedno ili više djece. Gledajući seksualnu orijentaciju, 633 (90,2%) sudionice se izjašnjavaju kao pripadnice heteroseksualne orijentacije, 10 (1,4%) kao pripadnice homoseksualne te 59 (8,4%) kao pripadnice biseksualne orijentacije. Prosječna težina sudionica u ovom uzorku bila je 69,59 kg, a prosječan indeks tjelesne mase je bio 24,33.

Za potrebe ovog istraživanja, dio obrade proveden je na poduzorku žena koje su u vezi/u braku. Nakon izbacivanja ekstremnih rezultata u ovakvom uzorku, konačan broj se sastojao od 603 žene. Prosječna dob ovog uzorka bila je 32 godine ($Mdob=32,43$, $SDdob=8,93$). 269 (44,61%) njih nema djecu, a 334 (55,39%) ima jedno ili više djece. Što se tiče seksualne orijentacije, 549 (91,1%) njih se izjasnilo kao pripadnice heteroseksualne orijentacije, 8 (1,3%) homoseksualne te 46 (7,6%) kao pripadnice biseksualne orijentacije. Prosječna težina sudionica u ovom uzorku bila je 69,7 kg, a prosječan indeks tjelesne mase bio je 24,36. Na pitanje „*Ukoliko ste u vezi ili u braku, procijenite na skali od 5 stupnjeva koliko ste zadovoljni tim odnosom*“ na skali od 5 stupnjeva na kojoj 1 označava 'u potpunosti nezadovoljna', a 5 'u potpunosti zadovoljna', 10 (1,66%) sudionica je označilo stupanj 1, 11 (1,82%) sudionica stupanj 2, 82 (13,6%) sudionice stupanj 3, 208 (34,5%) sudionica stupanj 4, a 292 (48,42%) sudionice su označile stupanj 5.

MJERNI INSTRUMENTI

Upitnik općih podataka

Upitnik općih podataka korišten je u svrhu prikupljanja informacija o sociodemografskim karakteristikama žena u ovom uzorku (dob, status veze, roditeljstvo, seksualna orijentacija, težina i visina). Na temelju samoiskaza sudionica o težini i visini

izračunat je indeks tjelesne mase (težina(kg)/visina(m²)) koji se koristio kao „objektivni parametar“ izgleda sudionica. Ipak, ovaj podatak ne daje informacije o raspodijeli tjelesne mase po dijelovima tijela pojedinih sudionica, što znači da različite žene istog indeksa tjelesne mase mogu izgledati značajno drugačije međusobno. Stoga je nužno biti oprezan pri interpretaciji ovog parametra. Nadalje, ispitano je i zadovoljstvo vezom jednom česticom koja je glasila „Ukoliko ste u vezi ili u braku, procijenite na skali od 5 stupnjeva koliko ste zadovoljni tim odnosom“. Zadatak sudionica bio je na ljestvici od 1 ('u potpunosti nezadovoljna') do 5 ('u potpunosti zadovoljna') označiti onaj stupanj zadovoljstva koji se najviše odnosi na njih.

Indeks ženske seksualne funkcije (Rosen i sur., 2000; na hrvatski jezik preveli i prilagodili Milić Vranješ i sur., 2022)

Indeks ženske seksualne funkcije (*engl. Female Sexual Function Index*, Rosen i sur., 2000) je upitnik koji se koristi za procjenu ženske seksualne funkcije te dijagnosticiranje ženske seksualne disfunkcije. Inicijalnu verziju ove skale su formirali Rosen i suradnici (2000) kao kratki, multidimenzionalni instrument koji uključuje samoprocjenu u svrhu obuhvaćanja ključnih dimenzija seksualne funkcije žena. Na hrvatski jezik su skalu preveli Milić Vranješ i suradnici (2022). Skala se sastoji od 19 čestica koje procjenjuju seksualnu funkciju žena u periodu od četiri tjedna prije njegove primjene te kvantificira sljedećih šest domena seksualne funkcije žena: želja, uzbuđenje, orgazam, bol, lubrikacija i zadovoljstvo. Primjer čestice kojom se ispituje domena želje jest „Tijekom posljednja 4 tjedna, koliko ste često osjetili seksualnu želju ili zanimanje?“, domena uzbuđenja „Tijekom posljednja 4 tjedna, koliko ste često bili seksualno napeti (“uzbuđeni”) tijekom seksualne aktivnosti ili spolnog odnosa?“, domena orgazma „Tijekom posljednja 4 tjedna, kad ste imali seksualnu stimulaciju ili spolni odnos, koliko Vam je bilo teško postići orgazam (vrhunac)?“, domena boli „Tijekom posljednja 4 tjedna, kako biste ocijenili razinu (stupanj) nelagode ili boli tijekom ili nakon penetracije u vaginu?“, domena lubrikacije „Tijekom posljednja 4 tjedna, koliko ste često bili lubricirani (“navlašeni”) tijekom seksualne aktivnosti ili spolnog odnosa?“, a domena zadovoljstva „Tijekom posljednja 4 tjedna, koliko ste bili zadovoljni Vašim ukupnim spolnim životom?“. U upitniku su ponuđena objašnjenja za određene pojmove (seksualna aktivnost, spolni odnos, seksualna stimulacija, spolna želja ili zanimanje te seksualna napetost) kako bi se osiguralo da su ispitanice adekvatno informirane prije davanja samoprocjene. Ispitanice daju odgovore na

ljestvici Likertova tipa koji rangiraju od 0 ili 1 do 5, gdje 0 uvijek označava „Nisam imala seksualnu aktivnost“, a ostale vrijednosti se odnose na različite informacije o dimenzijama seksualne funkcije te one variraju od čestice do čestice. Primjerice, za česticu kojom se ispituje stupanj boli tijekom/nakon penetracije u vaginu, 1 označava „vrlo visoka“, a 5 „vrlo niska ili nepostojeća, a za česticu kojom se ispituje učestalost postizanja orgazma, 1 označava „gotovo nikad ili nikad“, a 5 „gotovo uvijek ili uvijek“. Individualni rezultati na pojedinačnim dimenzijama predstavljaju zbroj odgovora na pitanja koje iste obuhvaćaju te multiplikaciju faktorom koji je determiniran od strane autora skale. Ukupni rezultat na indeksu ženske seksualne funkcije dobiva se zbrojem rezultata svih šest dimenzija koji može varirati u rasponu od 2 do 36, a viši rezultat predstavlja bolju seksualnu funkciju u žena i obrnuto. Wiegel i suradnici (2005) sugeriraju kako vrijednost od 26.55 predstavlja graničnu vrijednost ispod koje rezultati ispitanica mogu ukazivati na postojanje seksualne disfunkcije. Indeks ženske seksualne funkcije je pokazao izvrsnu unutarnju pouzdanost u nizu istraživanja (Cronbach alpha > .90; Meston i sur., 2020; Neijenhuis i sur., 2019 i Wiegel i sur., 2005). U ovom istraživanju provedenom na uzorku žena u Republici Hrvatskoj, Cronbach alpha koeficijent iznosi .97.

Skala zadovoljstva tjelesnim izgledom (Franzoi i Shields, 1984; na hrvatski jezik prevela i prilagodila Roglić, 2023)

Skalu zadovoljstva tjelesnim izgledom (The Body-Esteem Scale, BES) konstruirali su Franzoi i Shields (1984), a na hrvatski jezik ju je prevela Roglić (2023). Skala se sastoji od 35 čestica, odnosno određenih dijelova tijela ili funkcija u tijelu, a zadatak ispitanika je svaki dio ili funkciju tijela ocijeniti na skali od 5 stupnjeva s obzirom na svoje osjećaje prema istim (od kojih 1 označava „Imam jake negativne osjećaje“, a 5 „Imam jako pozitivne osjećaje“). Originalna skala pokazuje trofaktorsku strukturu, odnosno obuhvaća sljedeća tri faktora: faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću (atraktivnost), faktor zadovoljstva težinom te tjelesna kondicija. Faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću obuhvaća 13 čestica, a odnosi se na aspekte tijela i tjelesne funkcije koji se ne mogu mijenjati vježbom, ali mogu korištenjem kozmetičkih proizvoda (npr. miris tijela, usne, grudi, oči, obrazi, dlakavost, seksualna aktivnost, spolni nagon). Faktor zadovoljstva težinom sadrži 10 čestica, a odnosi se na dijelove tijela i funkcije koji se mogu promijeniti tjelovježbom ili modifikacijom prehrane (npr. apetit, struk,

bedra, stražnjica, bokovi, noge, trbuh, težina). Konačno, faktor tjelesne kondicije sadrži 9 čestica, a odnosi se na dijelove i funkcije tijela koje dolaze do izražaja samo u određenim situacijama kao što su napor ili narušeno zdravlje (npr. tjelesna snaga, refleksi, spretnost, zdravlje, mišićna snaga). Ukupan rezultat na svakoj skali se formira zbrojem bodova na svakoj od odgovarajućih čestica, a veći rezultat predstavlja veće zadovoljstvo pojedinim faktorom. Moguće je koristiti pojedinačne subskale kao mjere zadovoljstva dimenzijama tjelesnog izgleda, ali je moguće i koristiti jedan ukupni rezultat kao mjeru općeg zadovoljstva tjelesnim izgledom s obzirom na umjerene do visoke korelacije među subskalama (od .61 do .73; Roglić, 2023). Roglić (2023) navodi dobru unutarnju pouzdanost Cronbach alfa vrijednosti za cijelu skalu od .95, za faktor tjelesne kondicije .89, za faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću .84 te za faktor zadovoljstva težinom .92. U ovom istraživanju je također utvrđena visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije Cronbach alfa vrijednosti za cijelu skalu od .93, za faktor tjelesne kondicije .88, za faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću .83 te za faktor zadovoljstva težinom .90.

Upitnik sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu-revidirani (4. verzija) (Schaefer i sur., 2017; na hrvatski jezik prevele i prilagodile Anić i sur., 2021)

Upitnik sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu-revidirani (4. verzija; engl. The Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-4-Revised – SATAQ-4-R; Schaefer i sur., 2017) je nova i poboljšana verzija ranijeg SATAQ-3 (Thompson i sur., 2004) koji je konstruiran u svrhu procjene društvenih i interpersonalnih aspekata ideala izgleda. Ovaj upitnik je na hrvatski prevela Alessandra Pokrajac-Bulian za potrebe svog istraživanja (Anić i sur., 2021). Radi se o skali koja sadrži 31 česticu koje pokrivaju sedam subskala, od kojih tri mjere Internalizaciju, a četiri percipirani Pritisak. Internalizacija ideala ljepote se mjeri preko sljedećih subskala: 1) mršavost/niska razina tjelesne masnoće, 2) mišićavost i 3) opća privlačnost; dok Pritisak obuhvaća pritiske doživljene od strane 4) obitelji, 5) medija, 6) vršnjaka i 7) značajnih drugih. Primjer čestice kojom se ispituje subskala internalizacije mršavosti jest „Želim da moje tijelo izgleda vrlo mršavo.“, subskala internalizacije mišićavosti „Važno mi je izgledati mišićavo.“, a subskala opće privlačnosti „Važno mi je biti privlačna.“. S druge strane, primjer čestice kojom se ispituje subskala pritiska obitelji glasi „Osjećam pritisak članova obitelji da izgledam vitkije.“, pritiska vršnjaka „Moji vršnjaci potiču me da postanem

vitkija.“, pritisaka značajnih osoba „Osjećam pritisak značajnih osoba da smanjim razinu tjelesne masnoće.“ te pritisaka medija „Osjećam pritisak medija da poboljšam svoj izgled.“. Odgovori se daju na skali Likertova tipa (od kojih 1 označava „u potpunosti se ne slažem, a 5 „u potpunosti se slažem). Schaefer i suradnici (2017) navode dobru pouzdanost i konstruktivnu valjanost subskala upitnika te su pokazali dobru konvergentnu valjanost sa mjerama tjelesne slike, poremećaja u prehrani i samopoštovanja. Ranije verzije SATAQ-a korištene na hrvatskim uzorcima imale su zadovoljavajuća psihometrijska svojstva (Pokrajac-Bulian i sur., 2004; 2005). Unutarnja pouzdanost subskala na uzorku mladih žena u Hrvatskoj bila je zadovoljavajuća i kretala se od .81 do .93 (Anić i sur., 2021). U ovom istraživanju također je utvrđena zadovoljavajuća unutarnja pouzdanost čitave skale Cronbach alpha koeficijenta od .92 te Cronbach alpha koeficijenta pojedinih subskala u rasponu od .80 do .97.

POSTUPAK

Istraživanje je odobreno od strane Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju Sveučilišta u Zadru. Upitnik se konstruirao putem Google Forms obrasca te su podaci prikupljeni *online* tijekom svibnja 2024. godine. Upitnik je distribuiran raznim društvenim mrežama uključujući Facebook i Instagram te su se obuhvatile razne grupe koje se sastoje od žena raznih dobi. Osim toga, poslan je poziv za sudjelovanje studentima diljem Republike Hrvatske putem njihovih tajništva. Upitnik je nadalje distribuiran tehnikom snježne grude, a koja se sastojala od širenja linka za pristup upitniku poznanicima i različitim grupama. Na početku upitnika nalazila se uputa koja je obavještavala potencijalne sudionike o kriterijima za sudjelovanje (ženski spol te najmanje 18 godina starosti) te cilj istraživanja. Anonimnost sudionica je bila osigurana s obzirom da nije postojala mogućnost povezivanja odgovora s njihovim identitetom te je naglašeno kako je od ispunjavanja upitnika moguće odustati u bilo kojem trenutku. Kako bi se utvrdila njihova suglasnost sa pročitanim, postavljena je čestica s kojom su se trebale složiti kako bi nastavile dalje, a glasila je „*Pristajem na sudjelovanje u ovom istraživanju te razumijem da će se moji odgovori koristiti isključivo u istraživačke svrhe*“. Prosječno vrijeme ispunjavanja upitnika bilo je 10 minuta.

4. REZULTATI

Za sve statističke analize korišteni su softveri *Statistica* (verzija 14.1.0.8) i *Jamovi* (verzija 2.3.28.0). U svrhu provođenja daljnjih statističkih analiza, izračunati su deskriptivni podaci za sve mjere korištene u istraživanju (indeks tjelesne mase, subskale upitnika sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu, subskale skale zadovoljstva tjelesnim izgledom te indeks ženske seksualne funkcije) (Tablica 1).

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih parametara svih ispitivanih varijabli na cijelom uzorku (N=702)

		M	SD	Min	Max	K-S test	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Indeks tjelesne mase		24.33	4.62	14.93	45.11	.11**	1.14	1.43
Upitnik sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu	I: opća privlačnost	3.99	.68	2	5	.09**	-.39	-.5
	I: mršavost	2.78	.97	1	5	.08**	.27	-.53
	I: mišićavost	2.33	.99	1	5	.09**	.44	-.61
	P: obitelj	1.96	1.12	1	5	.19**	1.07	.09
	P: vršnjaci	1.69	.88	1	4.5	.24**	1.26	.79
	P: značajne osobe	1.81	1.04	1	5	.24**	1.32	.96
Skala zadovoljstva tjelesnim izgledom	P: mediji	2.68	1.38	1	5	.15**	.23	-1.3
	Tjelesna kondicija	34.64	7.43	13	50	.04	-.09	-.46
	Zadovoljstvo težinom	37.57	9.06	11	55	.05	-.23	-.37
Indeks ženske seksualne funkcije	Seksualna privlačnost	53.15	8.43	29	70	.04	-.16	-.37
		26.58	8.73	2.8	36	.16**	-1.45	1.13

* $p < .0$, ** $p < .01$

I – internalizacija, P - pritisci

Za utvrđivanje normalnosti distribucije izračunati su Kolmogorov-Smirnovljevi testovi. Rezultati u Tablici 1 pokazuju kako je K-S test statistički značajan za indeks tjelesne mase s indeksom asimetrije 1.14, što znači da se većina rezultata koncentrira na nižim vrijednostima (Petz i sur., 2012). Nadalje, utvrđeno je statistički značajno odstupanje od normalne distribucije za rezultate na svim subskalama *Upitnika sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu*, s tim da indeksi asimetrije za sve subskale pokazuju koncentraciju rezultata na nižim vrijednostima, osim za subskalu opće privlačnosti, čiji se rezultati koncentriraju na višim vrijednostima. Nije utvrđeno statistički značajno odstupanje od normalne distribucije za rezultate na nijednoj

subskali. Skale zadovoljstva tjelesnim izgledom. Konačno, utvrđeno je statistički značajno odstupanje od normalne distribucije za rezultate na Indeksu ženske seksualne funkcije s indeksom asimetrije -1.45, što znači da se većina rezultata koncentrira na nižim vrijednostima. Važno je uzeti u obzir da, iako prema K-S d testu rezultati navedenih korištenih upitnika značajno odstupaju od normalne distribucije, sve se vrijednosti indeksa asimetričnosti i spljoštenosti nalaze unutar sugeriranog raspona od +/-3 za indeks asimetričnosti te +/-10 za indeks spljoštenosti (Kline, 2011). S obzirom na navedeno, u daljnjim analizama provoditi će se parametrijski postupci u svrhu odgovora na istraživačke probleme.

U svrhu odgovora na prvi i drugi istraživački problem, odnosno u svrhu ispitivanja povezanosti između dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom i dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu te ispitivanja povezanosti između seksualne funkcije u žena i svih ostalih ispitivanih varijabli (dob, status veze, roditeljstvo, indeks tjelesne mase, subskale *Skale zadovoljstva tjelesnim izgledom* i subskale *Upitnika sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu*), izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije između svih ispitivanih varijabli. Rezultati su prikazani u *Tablici 2*).

Tablica 2 Prikaz koeficijena korelacije (Pearsonov r) između ispitivanih varijabli (N=702)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1. Dob	-													
2. Status veze	.16**	-												
3. Roditeljstvo	.62**	.26**	-											
4. Indeks tjelesne mase	.28**	.08*	.26**	-										
5. Internalizacija: opća privlačnost	-.26**	-.08*	-.24**	-.05	-									
6. Internalizacija: mršavost	-.13**	-.05	-.16**	-.01	.57**	-								
7. Internalizacija: mišićavost	-.05	-.08*	-.14**	-.18**	.19**	.27**	-							
8. Pritisци: obitelj	-.10	-.03	-.04	.42**	.17**	.20**	-.03	-						
9. Pritisци: vršnjaci	-.11**	-.13**	-.11**	.29**	.16**	.24**	.09*	.62**	-					
10. Pritisци: značajne osobe	-.10**	-.09*	-.07	.28**	.23**	.30**	.06	.68**	.61**	-				
11. Pritisци: mediji	-.14**	-.12**	-.17**	-.11**	.31**	.33**	.11**	.40**	.42**	.49**	-			
12. Tjelesna kondicija	.11**	.02	.11**	-.18**	-.21**	-.23**	.10**	-.30**	-.31**	-.25**	-.32**	-		
13. Zadovoljstvo težinom	-.01	-.02	-.05	-.41**	-.23**	-.36**	.08*	-.44**	-.38**	-.38**	-.36**	.66**	-	
14. Seksualna privlačnost	.07	.07*	.08*	-.01	-.12**	-.28**	-.07*	-.18**	-.25**	-.20**	-.24**	.61**	.59**	-
15. Seksualna funkcija	.03	.30**	.04	.02	-.00	-.06	-.02	-.10**	-.11**	-.08*	-.12**	.18**	.13**	.30**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Napomena: za varijablu status veze, oznaka 0 je pridodana sudionicama koje nisu u vezi/u braku, a oznaka 1 je pridodana sudionicama koje jesu u vezi/u braku; za varijablu roditeljstvo, oznaka 0 je pridodana sudionicama koje nemaju djecu, a oznaka 1 je pridodana sudionicama koje imaju jedno ili više djece

Gledajući odnos između sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom, utvrđene su statistički značajne slabe negativne povezanosti internalizacije opće privlačnosti i mršavosti sa zadovoljstvom tjelesnim izgledom. Žene koje postižu više rezultate na internalizaciji ideala opće privlačnosti i mršavosti manje su zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću. Utvrđene su statistički značajne slabe pozitivne povezanosti između internalizacije ideala mišićavosti i zadovoljstva tjelesnom kondicijom te zadovoljstva težinom. Žene koje više internaliziraju ideale mišićavosti zadovoljnije su svojom tjelesnom kondicijom te svojom težinom. Utvrđena je statistički značajna slaba negativna povezanost između internalizacije ideala mišićavosti i zadovoljstva seksualnom privlačnošću. Žene koje više internaliziraju ideal mišićavosti, manje su zadovoljne svojom seksualnom privlačnošću. Konačno, utvrđene su statistički značajne slabe negativne povezanosti između doživljenih pritisaka i zadovoljstva tjelesnim izgledom. Žene koje doživljavaju više pritisaka od obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija su manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću (*Tablica 2*).

Što se tiče povezanosti indeksa tjelesne mase, zadovoljstva tjelesnim izgledom i sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu, utvrđeno je sljedeće. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između indeksa tjelesne mase i internalizacije opće privlačnosti i mršavosti. Utvrđena je statistički značajna slaba negativna povezanost između indeksa tjelesne mase i internalizacije mišićavosti. Žene koje imaju viši indeks tjelesne mase postižu niže rezultate na internalizaciji ideala mišićavosti. Utvrđene su statistički značajne slabe pozitivne povezanosti između indeksa tjelesne mase i pritisaka obitelji, vršnjaka i značajnih osoba, a negativna slaba povezanost između indeksa tjelesne mase i pritisaka medija. Žene koje imaju viši indeks tjelesne mase doživljavaju više pritisaka od strane obitelji, vršnjaka i značajnih osoba, ali manje pritisaka od medija. Utvrđene su statistički značajne slabe negativne povezanosti između indeksa tjelesne mase i zadovoljstva tjelesnom kondicijom i težinom. Žene s višim indeksom tjelesne mase su manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom te svojom težinom. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između indeksa tjelesne mase i zadovoljstva seksualnom privlačnošću (*Tablica 2*).

Po pitanju povezanosti seksualne funkcije u žena sa ispitivanim varijablama, uvid u *Tablicu 2* pokazuje kako nisu utvrđene statistički značajne povezanosti između seksualne funkcije u žena i dobi, roditeljstva, indeksa tjelesne mase te internalizacije ideala opće privlačnosti, mršavosti i mišićavosti. Utvrđena je statistički značajna slaba pozitivna povezanost između statusa veze i seksualne funkcije u žena. Žene koje su u vezi/u braku bolju seksualnu funkciju. Nadalje, utvrđene su statistički značajne slabe negativne povezanosti između seksualne funkcije u žena i pritisaka obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija. Žene koje doživljavaju manje pritisaka od strane navedenih izvora imaju bolju seksualnu funkciju. Konačno, utvrđene su statistički značajne slabe pozitivne povezanosti između seksualne funkcije u žena i zadovoljstva tjelesnim izgledom. Žene koje su zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom, težinom te seksualnom privlačnošću imaju bolju seksualnu funkciju (*Tablica 2*).

S obzirom na statistički značajnu povezanost između statusa veze i seksualne funkcije u žena, u daljnjim analizama se u obzir uzimao samo uzorak koji se sastojao od žena koje su u vezi/u braku kako bi se ispitala varijabla zadovoljstva vezom. Prije nastavka, ponovno su se izračunali deskriptivni parametri za korištene mjere u istraživanju (indeks tjelesne mase, subskele upitnika sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu, subskele skale zadovoljstva tjelesnim izgledom te indeks ženske seksualne funkcije) uključujući mjeru zadovoljstva vezom, ali ovaj put na uzorku žena koje su u vezi/u braku. Rezultati su vidljivi u *Tablici 3*.

Tablica 3 Prikaz deskriptivnih parametara svih ispitivanih varijabli na uzorku žena koje su u vezi/u braku ($N=603$)

		M	SD	Min	Max	K-S test	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Indeks tjelesne mase		24.36	4.59	14.93	45.11	.11**	1.19	1.70
Zadovoljstvo vezom		4.26	.88	1	5	.28**	-1.28	1.78
Upitnik sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu	I: opća privlačnost	3.97	.68	2	5	.09**	-.35	-.53
	I: mršavost	2.75	.97	1	5	.78**	.27	-.48
	I: mišićavost	2.30	1.01	1	5	.10**	.48	-.61
	P: obitelj	1.90	1.05	1	5	.20**	1.06	.08
	P: vršnjaci	1.62	.82	1	4.25	.26**	1.31	.93
	P: značajne osobe	1.72	.94	1	4.75	.25**	1.25	.57
	P: mediji	2.61	1.37	1	5	.15**	.30	-1.22
Skala zadovoljstva tjelesnim izgledom	Tjelesna kondicija	34.78	7.27	15	50	.04	-.07	-.49
	Zadovoljstvo težinom	37.72	8.88	11	55	.04	-.22	-.34
	Seksualna privlačnost	53.42	8.25	29	70	.04	-.17	-.30
Indeks ženske seksualne funkcije		27.70	7.77	3.60	36	.16**	-1.72	2.46

* $p < .0$, ** $p < .01$

I – internalizacija, P - pritisci

Za utvrđivanje normalnosti distribucije ponovno je izračunat Kolmogorov-Smirnov test (Tablica 3). Identičan uzorak se uočava kao i u Tablici 1, odnosno kao i na čitavom uzorku – K-S test je statistički značajan za rezultate na svim mjerama osim na subskalama Skale zadovoljstva tjelesnim izgledom. Dodatno, uočava se statistički značajno odstupanje od normalne distribucije za rezultate na mjeri zadovoljstva vezom, ali sa zadovoljavajućim indeksima asimetrije (-1.28) i spljoštenosti (1.78) s obzirom na sugerirani raspon prema Klineu (2011).

U svrhu odgovora na treći istraživački problem, odnosno u svrhu provedbe hijerarhijske regresijske analize, izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije između seksualne funkcije u žena i sociodemografskih varijabli (dob, roditeljstvo te indeks tjelesne mase), zadovoljstva vezom, dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom te dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu. Rezultati su prikazani u Tablici 4.

Tablica 4 Prikaz koeficijenata korelacije (Pearsonov r) između ispitivanih varijabli (N=603)

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1. Dob	-													
2. Zadovoljstvo vezom	-.21**	-												
3. Roditeljstvo	.60**	-.23**	-											
4. Indeks tjelesne mase	.29**	-.09*	.26**	-										
5. Internalizacija: Opća privlačnost	-.25**	.02	-.23**	-.05	-									
6. Internalizacija: mršavost	-.11**	-.05	-.14**	-.03	.55**	-								
7. Internalizacija: mišićavost	-.03	-.00	-.13**	-.20**	.20**	.28**	-							
8. Pritisci: obitelj	-.09*	-.05	-.02	.40**	.15**	.19**	-.03	-						
9. Pritisci: vršnjaci	-.06	-.10*	-.04	.28**	.13**	.21**	.08	.59**	-					
10. Pritisci: značajne osobe	-.07	-.10*	-.04	.24**	.21**	.29**	.07	.63**	.58**	-				
11. Pritisci: mediji	-.11**	-.06	-.13**	.08*	.29**	.31**	.10*	.38**	.39**	.46**	-			
12. Tjelesna kondicija	.09*	.11**	.11**	-.20**	-.18**	-.21**	.12**	-.31**	-.29**	-.25**	-.32**	-		
13. Zadovoljstvo težinom	-.03	.13**	-.07	-.41**	-.22**	-.33**	.09*	-.42**	-.37**	-.37**	-.35**	.66**	-	
14. Seksualna privlačnost	.03	.24**	.02	-.02	-.11**	-.27**	-.05	-.18**	-.25**	-.21**	-.23**	.62**	.60**	-
15. Seksualna funkcija	-.04	.43**	-.02	-.03	.00	-.08	.02	-.12**	-.11**	-.09*	-.12**	.20**	.16**	.33**

* $p < .05$, ** $p < .01$

Napomena: za varijablu roditeljstvo, oznaka 0 je pridodana sudionicama koje nemaju djecu, a oznaka 1 je pridodana sudionicama koje imaju jedno ili više djece

Uvid u *Tablicu 4* pokazuje kako nisu utvrđene statistički značajne povezanosti između seksualne funkcije u žena i dobi, roditeljstva, indeksa tjelesne mase te internalizacije ideala opće privlačnosti, mršavosti i mišićavosti. Utvrđena je statistički značajna slaba pozitivna povezanost između zadovoljstva vezom i seksualne funkcije u žena. Žene koje su zadovoljnije svojom vezom s partnerom pokazuju bolju seksualnu funkciju. Nadalje, utvrđene su statistički značajne slabe negativne povezanosti između seksualne funkcije u žena i pritisaka obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija. Žene koje doživljavaju manje pritisaka od strane navedenih izvora imaju bolju seksualnu funkciju. Konačno, utvrđene su statistički značajne slabe pozitivne povezanosti između seksualne funkcije u žena i zadovoljstva tjelesnim izgledom. Žene koje su zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom, težinom te seksualnom privlačnošću imaju bolju seksualnu funkciju (*Tablica 4*).

U svrhu ispitivanja relativnog doprinosa sociodemografskih karakteristika (dob, roditeljstvo i indeks tjelesne mase), zadovoljstva vezom, zadovoljstva tjelesnim izgledom i sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu u objašnjenju varijance seksualne funkcije u žena provedena je hijerarhijska regresijska analiza. Ova metoda omogućava dobivanje informacija o doprinosu svakog pojedinog skupa prediktora u objašnjenju ukupne varijance kriterijske varijable. U prvom su koraku hijerarhijske regresijske analize uvedene sociodemografske karakteristike sudionica (dob, roditeljstvo te indeks tjelesne mase) te zadovoljstvo vezom. Nabrojane sociodemografske varijable nisu u korelaciji s kriterijskom varijablom, ali su ipak uvrštene u prvom koraku hijerarhijske analize kao vid kontrole. U nastavak su analize uvedene one varijable za koje je utvrđena značajna korelacija s kriterijskom varijablom na bivarijatnoj razini. U drugom su koraku kao prediktori uvedene varijable koje se odnose na osobna i stabilnija obilježja sudionica, odnosno subskale *Skale zadovoljstva tjelesnim izgledom*. U trećem su koraku kao prediktori uvedene varijable koje su podložnije promjeni, odnosno subskale *SATAQ-4-R*, točnije one subskale koje se odnose na doživljene pritiske od strane vanjskih izvora. Kao pokazatelj doprinosa pojedinih prediktora u objašnjenju ukupne varijance kriterijske varijable korišten je standardizirani regresijski koeficijent beta (β), a kao pokazatelj doprinosa pojedinih skupina prediktora korišteni su koeficijent multiple determinacije (R^2) i delta koeficijent multiple determinacije (ΔR^2). Rezultati hijerarhijske regresijske analize provedene u tri koraka prikazani su u *Tablici 5*.

Tablica 5 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize sa seksualnom funkcijom u žena kao kriterijem (N=603)

	Seksualna funkcija		
	1. korak	2. korak	3. korak
	β	β	β
1. Dob	.004	-.01	-.01
2. Zadovoljstvo vezom	.40**	.35**	.35**
3. Roditeljstvo	.06	.05	.04
4. Indeks tjelesne mase	-.01	-.01	.01
5. Tjelesna kondicija		.04	.03
6. Zadovoljstvo težinom		-.05	-.07
7. Seksualna privlačnost		.23**	.23**
8. Pritisci: obitelj			-.10**
9. Pritisci: vršnjaci			.02
10. Pritisci: značajne osobe			.04
11. Pritisci: mediji			-.04
R^2	.17**	.22**	.23**
Prilagođeni R^2	.17**	.22**	.22**
ΔR^2		.05**	.01

* $p < .05$, ** $p < .01$

Napomena: za varijablu roditeljstvo, oznaka 0 je pridodana sudionicama koje nemaju djecu, a oznaka 1 je pridodana sudionicama koje imaju jedno ili više djece

Provođenjem hijerarhijske regresijske analize u svrhu utvrđivanja doprinosa sociodemografskih karakteristika (dob, roditeljstvo i indeks tjelesne mase), zadovoljstva vezom, zadovoljstva tjelesnim izgledom i sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu u objašnjenju varijance seksualne funkcije dobiveni su sljedeći rezultati. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize, pri utvrđivanju doprinosa sociodemografskih karakteristika u objašnjenju seksualne funkcije u žena, utvrđen je statistički značajan doprinos zadovoljstva vezom ($\beta = .40$, $p < .01$) što ukazuje na to da žene koje su zadovoljnije svojom vezom imaju zdraviju seksualnu funkciju. Varijable uvrštene u prvi korak hijerarhijske analize objasnile su sveukupno 17% varijance seksualne funkcije u žena (Tablica 5). U drugom su koraku analize uvedeni rezultati na subskalama *Skale zadovoljstva tjelesnim izgledom*, odnosno tjelesna kondicija, zadovoljstvo težinom te seksualna privlačnost koji zajedno s prediktorima iz prvog koraka objašnjavaju 22% varijance seksualne funkcije u žena te povećavaju proporciju objašnjene varijance za 5% ($\Delta R^2 = .05$, $p < .01$) u odnosu na prvi korak analize. Važno je istaknuti kako se u ovom koraku analize kao značajni prediktor seksualne funkcije u žena pokazala samo

seksualna privlačnost ($\beta=.23$, $p<.01$) što znači da žene koje doživljavaju vlastitu seksualnu privlačnost višom imaju zdraviju sveukupnu seksualnu funkciju. Osim navedenog, zadovoljstvo vezom i dalje značajno doprinosi objašnjenju varijance seksualne funkcije u žena ($\beta=.35$, $p<.01$) (*Tablica 5*). U trećem su koraku uvedeni rezultati na subskalama *SATAQ-4-R* koje obuhvaćaju doživljene pritiske od strane obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija. Nakon uvođenja svih skupina prediktora, proporcija objašnjene varijance se povećava za 1%, odnosno sve tri skupine prediktora zajedno objašnjavaju 23% varijance seksualne funkcije u žena, a uvođenje treće skupine prediktora nije značajno povećalo proporciju objašnjene varijance ($\Delta R^2=.01$, $p>.05$). Zadovoljstvo vezom i seksualna privlačnost su i u ovom koraku bili značajni samostalni prediktori seksualne funkcije u žena, a varijabla pritisaka doživljenih od obitelji se u ovom koraku pokazala kao statistički značajan negativan samostalan prediktor seksualne funkcije u žena ($\beta=-.10$, $p<.01$) što znači da žene koje doživljavaju manje pritisaka od svoje obitelji imaju zdraviju sveukupnu seksualnu funkciju (*Tablica 5*).

5. RASPRAVA

Veliki napredak u istraživanju područja seksualnosti kroz proteklih nekoliko desetljeća je bilo identificiranje i prihvaćanje važnosti ne samo fizičkih, već i psiholoških procesa za seksualnu funkciju. Slijedio je niz istraživanja koja su utvrdila značajnu povezanost seksualne funkcije i brojnih varijabli, što je istaknulo delikatnu prirodu ove domene čovjekova života. Posebno se ističe manjak pažnje pridan ženskim iskustvima u kontekstu današnjih sociokulturnih vrijednosti i ideala. Stoga je cilj provedenog istraživanja bio ispitati odnos između nekih sociodemografskih podataka, sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu, zadovoljstva tjelesnim izgledom i seksualne funkcije u žena.

5.1 Sociokulturni stavovi o tjelesnom izgledu i zadovoljstvo tjelesnim izgledom

Prije zalaska u problematiku odnosa seksualne funkcije u žena sa varijablama koje se smatraju aspektima domene tjelesnog izgleda, ispitan je međusobni odnos tih varijabli. Naime, prvi istraživački problem provedenog istraživanja bio je utvrditi obrasce povezanosti između dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom (faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću (atraktivnost), faktor zadovoljstva težinom te tjelesna kondicija) i dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (mršavost/niska razina tjelesne masnoće, mišićavost i generalna privlačnost te pritisci doživljeni od strane obitelji, vršnjaka, značajnih drugih i medija). Za očekivati je bilo kako će dimenzije zadovoljstva tjelesnim izgledom biti negativno povezane sa dimenzijama sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu. Analiza podataka pokazala je kako su žene koje postižu više rezultate na internalizaciji ideala opće privlačnosti i mršavosti manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću. Žene postaju nezadovoljne svojim tijelom kada osjećaju kako nisu u mogućnosti uskladiti svoj izgled s onim koji se predstavlja kao ideal ljepote u njihovoj kulturi. U Republici Hrvatskoj su zastupljeni brojni ideali ljepote koje vladaju i u ostalim zapadnjačkim zemljama i kulturama, a osnovni ideali su već dugo vremena nedostižni prirodnim putem, a među njima se ističe ideal mršavosti (Tiggemann i Lynch, 2001). Stoga ne čudi da se žene u Hrvatskoj i danas bore s negativnim efektima internalizacije tih ideala. Potencijalni razlog zašto internalizacija ima takvu vezu sa zadovoljstvom vlastitim tijelom, leži u samoj definiciji internalizacije. Dok je svjesnost o idealu ljepote definirana kao jednostavno znanje da ideal postoji, internalizacija ideala se definira kao temeljna ugradnja ili prihvaćanje te vrijednosti do te mjere da taj ideal utječe na pojedinčeve stavove ili ponašanja (Cafri i sur., 2006; Thompson i Stice, 2001).

Nadalje, za očekivati je bilo i kako će internalizacija ideala mišićavosti biti negativno povezana sa dimenzijama zadovoljstva tjelesnim izgledom. Pokazalo se kako su žene koje više internaliziraju ideale mišićavosti uistinu zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom te svojom težinom. Ovi nalazi su u skladu s nalazima iz dostupne literature. Neki autori ističu zdrave aspekte internalizacije ideala mišićavosti. Primjerice, Bissell i Zhou (2004) navode kako postoji negativna povezanost između broja sati provedenih u gledanju sportskih programa i nezadovoljstva vlastitim tijelom. Daniels (2009) objašnjava kako kontekst u kojem su atletičarke prikazane utječe na način na koji se žene koje su im izložene samopromatraju. Drugim riječima, žene koje promatraju fotografije atletičarki koje se aktivno bave sportom manje objektiviraju same sebe u odnosu na žene koje promatraju fotografije atletičarki koje predstavljaju modele ili se nalaze u seksualiziranom kontekstu. Ova ideja se može proširiti i nalazom da izloženost atletičarkama koje se bave različitim sportovima može imati različite efekte – Bissell (2004) navodi kako žene koje promatraju sportove poput ronjenja ili gimnastike doživljavaju veće nezadovoljstvo vlastitim tijelom, dok Harrison i Fredrickson (2003) objašnjavaju kako žene koje gledaju sportove kao što su košarka ili nogomet doživljavaju manje nezadovoljstvo vlastitim tijelom. Različiti sportovi imaju različite zahtjeve od atletičara te je moguće da sportovi koji zahtijevaju veću mišićnu masu ne izlažu promatrače idealima ljepote – jer visoka mišićna masa nije zapravo ideal ljepote. Unatoč konstantnom mijenjanju ideala, medijski sadržaji uglavnom koriste slike jako mršavih žena, čak i kada im je cilj promovirati mišićavost (Homan i sur., 2012; Wasylkiw i sur., 2009). Stoga ne čudi sljedeći nalaz ovog istraživanja: žene koje više internaliziraju ideal mišićavosti, manje su zadovoljne svojom seksualnom privlačnošću. Iako internalizacija ideala mišićavosti može djelovati i motivacijski na žene koje su izložene sportskom sadržaju te zbog čega one više ulažu u poboljšanje svoje tjelesne kondicije i regulacije svoje težine do željene, mišićavo tijelo ne predstavlja konvencionalni ideal ljepote. Žene koje internaliziraju ideal mišićavosti mogu biti zadovoljne postignutim stasom u svrhu zdravlja, ali ne moraju se nužno percipirati seksualno privlačnima. Zanimljivo je istaknuti kako, kada je ista analiza provedena na izdvojenom uzorku koji se sastojao isključivo od žena koje su u vezi/u braku, ova povezanost nije pronađena. Moguće je da partneri igraju određenu ulogu u načinu na koji se žene koje internaliziraju ideal mišićavosti percipiraju, ali o ovome se može samo slutiti bez detaljne analize.

Što se tiče vanjskih pritisaka, pokazalo se kako su žene koje doživljavaju više pritisaka od obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom,

svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću, odnosno manje zadovoljne sveukupnim vlastitim tjelesnim izgledom. Myers i Crowther (2007) navode kako, ne samo svjesnost o idealu ljepote koji promiču mediji, već i radnje ili komentari osoba u njihovom životu imaju detrimentalni utjecaj na ženinu percepciju važnosti konformiranja postojećim idealima. Zanimljivo je da nisu samo negativni komentari ti koji negativno utječu na ženino zadovoljstvo vlastitim tijelom. S jedne strane, negativni komentari o težini i obliku tijela navode žene na usporedbu s drugima te grade negativna mišljenja i osjećaje prema vlastitom tijelu (Bailey i Ricciardelli. 2010). Međutim, stavljanje naglaska na tijelo i izgled žene može biti jako štetno čak i ako je pozitivnog sadržaja i dobronamjerno. Naime, pozitivno reagiranje na mršavost ili poticanje na dijetu može ženama dati do znanja koliko je njihovo konformiranje idealu ljepote poželjno i staviti pritisak na njih da to održe, čak i ako su za to potrebne nezdrave navike (Kluck, 2010). Važno je istaknuti i kako sociokulturni pritisci za postizanjem ideala ljepote ne djeluju samostalno, jer je od ključne važnosti sama ženina percepcija o tome što je za nju ideal ljepote. Stice (1994) objašnjava kako internalizacija ideala ljepote djeluje kao medijator veze između sociokulturnih pritisaka i nezadovoljstva tijelom. Može se naslutiti kako, s obzirom da razne feminističke teorije odbacuju nedostižne ideale ljepote i promiču prihvaćanje i slavljenje svih oblika tijela, promicanje takvih vrijednosti moglo bi umanjiti frekvenciju percipiranih pritisaka koje žene danas osjećaju, a time i poboljšati njihovu sliku o vlastitom tijelu (Rubin i sur., 2004).

Ono što nije bilo dio istraživačkog problema bio je odnos sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom sa indeksom tjelesne mase. Međutim, analiza podataka istaknula je određene nalaze vrijedne spomena. Po pitanju odnosa sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu i zadovoljstva tjelesnim izgledom s indeksom tjelesne mase, nije utvrđena statistički značajna povezanost između indeksa tjelesne mase i internalizacije ideala privlačnosti i mršavosti, ali se pokazalo kako žene koje imaju viši indeks tjelesne mase postižu niže rezultate na internalizaciji ideala mišićavosti. Nalazi prijašnjih istraživanja su bili ponešto drugačiji. Hsu i suradnici (2021) su utvrdili pozitivnu vezu između indeksa tjelesne mase i sociokulturnih stavova o mršavosti, odnosno utvrdili su kako žene s višim indeksom tjelesne mase svjesnije ideala mršavosti te navedene ideale više internaliziraju. Ovakav se nalaz može naći i u radovima Xu i suradnika (2010) te Akoury i suradnika (2019). Moguće je kako viši/nži indeks tjelesne mase ne predstavlja vrijednost ljepote za žene u Republici Hrvatskoj, a negativna veza između indeksa tjelesne mase i internalizacije ideala mišićavosti daje naslutiti kako se žene višeg indeksa tjelesne mase ne opterećuju mišićavim

izgledom. Razlog tome može biti zato što svoj visoki indeks tjelesne mase nastoje sniziti u zdravstvene svrhe, a ne zato što im je poželjan izgled mišićavog tijela. S druge strane, žene s niskim indeksom tjelesne mase se potencijalno okreću sportu kako bi svoje tijelo dodatno izgradile, a ne kako bi izgubile na težini.

Nadalje, pokazalo se i kako žene koje imaju viši indeks tjelesne mase doživljavaju više pritisaka od strane obitelji, vršnjaka, značajnih osoba, ali manje pritisaka od strane medija. Whale i suradnici (2013) proveli su kvalitativno istraživanje čije su sudionice izrazile brojne socijalne i kulturalne osude koje doživljavaju na račun njihovog tijela te pritiske da izgube na težini. Neki autori objašnjavaju kako snaga ovih osuda može proizlaziti iz činjenice da je pojedinčevo tijelo u 21. stoljeću ključan aspekt njegovog identiteta (Aphramor, 2005; Gard, 2007). Foucault (1990) navodi kako se brojni dojmovi formiraju o osobi na temelju njenog tijela zbog činjenice da se mršavo tijelo asocira s visokom moralnom vrijednošću i samokontrolom, dok pretiilo tijelo predstavlja nemoral i proždrljivost. Whale i suradnici (2013) objašnjavaju da, iako su njihove sudionice svjesne nedostižnosti i nerealnosti ideala mršavosti, svejedno doživljavaju snažne pritiske da se tom idealu konformiraju. S druge strane, navode kako nailaze na jako nezahvalnu situaciju čak i kada se odluče konformirati i započnu nove, zdrave životne navike kako bi izgubile na težini – hrana i piće su velik dio socijalizacije u današnjem svijetu i bližnji ne reagiraju povoljno kada se taj aspekt njihovog odnosa počne mijenjati i sputavati u korist novih zdravih navika. Stoga se pretile žene uvijek nalaze pod određenim pritiskom u vezi svog tijela, bez obzira na put za koji se odluče. Zanimljiv je i neočekivan nalaz kako žene s višim indeksom mase zapravo doživljavaju manje pritisaka od strane medija. Jedno moguće objašnjenje ovog ishoda jest porast količine tzv. *body positivity* sadržaja diljem društvenih mreža. Naime, ovaj sadržaj se temelji na ohrabrivanju ljudi svih težina i oblika tijela te slavlju njihove „nekonvencionalne“ ljepote. Očito je kako ove žene itekako osjećaju pritisak od strane ljudi koje zapravo poznaju, ali je moguće kako društvene mreže i algoritmi koji su se formirali kako bi pogodovali svojim korisnicima zapravo pružaju svojevrsan bijeg od surove realnosti i utjehu u zajednici sebi sličnih.

Konačno, pokazalo se kako su žene s višim indeksom tjelesne mase manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom te svojom težinom, ali kako nema značajne povezanosti između indeksa tjelesne mase i zadovoljstva seksualnom privlačnošću. Ovaj nalaz dodatno podupire dosadašnje nalaze o vezi između indeksa tjelesne mase i internalizacije ideala ljepote. Povišeni indeks tjelesne mase nije bio povezan sa zadovoljstvom seksualnom privlačnošću jer žena može

sebe percipirati privlačnom bez obzira na svoju kilažu. Wiederman i Hurst (2010) navode kako je povišeno seksualno samopouzdanje povezano sa subjektivnim doživljajem ljepote, a ne sa veličinom tijela. Puno aspekata sačinjava zadovoljstvo seksualnom privlačnošću – samo zato što žena ima visok indeks tjelesne mase, ne znači nužno da oblik ili izgled njenog tijela nije poželjan. Kao što je ranije navedeno, negativna povezanost između indeksa tjelesne mase i zadovoljstva tjelesnom kondicijom i težinom može biti zdravstvene prirode, odnosno previsoki indeks tjelesne mase može imati negativne efekte na ženinu fizičku sposobnost te njeno zdravlje (Anić i sur., 2020).

5.2 Neki korelati seksualne funkcije u žena

Drugi istraživački problem bio je utvrditi obrasce povezanosti između seksualne funkcije u žena i sociodemografskih karakteristika (dob, status veze, roditeljstvo i indeks tjelesne mase), različitih dimenzija sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu (mršavost/niska razina tjelesne masnoće, mišićavost i generalna privlačnost te pritisci doživljeni od strane obitelji, vršnjaka, značajnih drugih i medija) te različitih dimenzija zadovoljstva tjelesnim izgledom (faktor zadovoljstva seksualnom privlačnošću (atraktivnost), faktor zadovoljstva težinom te tjelesna kondicija).

Sagledavajući nalaze dosadašnjih istraživanja, za očekivati je bilo kako će seksualna funkcija u žena biti negativno povezana s dobi. Ipak, rezultati provedenog istraživanja pokazali su kako nema značajne povezanosti između seksualne funkcije u žena i dobi. Iako brojni autori potvrđuju kako seksualna funkcija opada s dobi, kao što je ranije objašnjeno, autori nisu u potpunosti suglasni oko dobi u kojoj taj pad nastupa. Treba uzeti u obzir da se uzorak korišten u provedenom istraživanju sastojao od žena prosječne dobi od 32,43 godine (standardne devijacije 8,93), što znači da su ispitane žene bile uglavnom mlade do rane srednje odrasle dobi. Uzorkom nije obuhvaćen dovoljno velik broj žena srednje i kasne odrasle dobi kako bi se sa sigurnošću tvrdilo kako dob nije korelat seksualne funkcije u žena. Stoga ne čudi da ova povezanost nije pronađena, ali ovaj nalaz daje podršku autorima koji vjeruju kako pad u seksualnoj funkciji u žena počinje nešto kasnije u životu (Bancroft i sur., 2003; Rissel i sur., 2003).

Bitan aspekt života koji je bilo važno proučiti u istraživanju ovog područja su bili partnerski odnosi. Pregled literature dao je naslutiti kako će seksualna funkcija u žena i status veze biti povezani. Analizom rezultata ova hipoteza je potvrđena – žene koje su u predanoj vezi/braku, uživaju sveukupno bolju, odnosno zdraviju seksualnu funkciju. Dobiveni nalaz u skladu je s nalazima brojnih prijašnjih istraživanja (Barrientos i Paez, 2006; Higgins i sur., 2011; Pedersen i Blekesaune, 2003). Waite i Joyner (2001) ističu kako je predanost partneru u vidu braka važnija za zadovoljstvo seksualnim životom žena nego muškaraca te kako žene pozitivno reagiraju na „strogo“ javno vezivanje kakvo predstavlja brak. Pripadanje stabilnoj i dugoročnoj predanoj vezi s drugom osobom zadovoljava važnu komponentu zadovoljstva seksualnim životom, a to jest emocionalno seksualno zadovoljstvo koje Haavio-Manila i Kontula (1997) definiraju kao „sreća stalnom vezom“. Laumann i suradnici (1994) objašnjavaju kako predana veza između dvije osobe podrazumijeva učenje o svom partneru – što ga zadovoljava, što ga uzbuđuje, što ga frustrira ili ljuti. Stoga ne čudi da partneri koji su predani jedno drugom i dobro se poznaju, uspješnije pružaju jedno drugom ono što im se sviđa i ono što im treba te tako postižu bolji seksualni život zajedno.

Nadalje, pretpostavilo se kako će seksualna funkcija u žena biti negativno povezana s roditeljstvom. Ova povezanost nije utvrđena provedenim istraživanjem, odnosno nije pronađena značajna povezanost između ove dvije varijable. Postoji nekoliko razloga zašto ova povezanost nije utvrđena. Za početak, u provedenom istraživanju u obzir nije uzeto vrijeme proteklo od posljednje trudnoće, a brojni autori su pokazali kako se negativna povezanost između roditeljstva i aspekata seksualne funkcije javlja samo dok su djeca jako mala (Call i sur., 1995; Muise i sur., 2014; Twenge i sur., 2003; Witting i sur., 2008). U budućim istraživanjima bi bilo poželjno kategorizirati žene bez djece, žene s malom djecom te žene sa starijom djecom, kako bi se mogao dobiti detaljniji uvid u ove odnose. Nadalje, kada bi se pretpostavilo da postoji značajna veza između roditeljstva i nekih aspekata seksualne funkcije, moguće je da se ne radi o svim njenim aspektima. Naime, seksualna funkcija se sastoji od čak šest dimenzija – kada bi veza s roditeljstvom postojala, moguće je da bi se radilo samo od nekim njenim dimenzijama. Primjerice, Witting i suradnici (2008) navode kako žene s više djece imaju manje problema s orgazmom, boli i zadovoljstvom od žena bez djece, ali kako nije bilo razlike po pitanju lubrikacije i uzbuđenja. Dodaju i kako je broj djece imao zanimljivu povezanost sa seksualnom željom – žene s jednim do troje djece su imale nižu seksualnu želju od žena bez djece, ali i žena sa više od četvero djece. U kombinaciji s manjkom informacija o broju i dobi djece, detaljnim

rezultatima na dimenzijama seksualne funkcije u žena, ovo predstavlja problem za preciznu interpretaciju rezultata te se predlaže detaljnija analiza ovih odnosa na uzorku hrvatskih žena u budućnosti.

Što se tiče indeksa tjelesne mase, za pretpostaviti je bilo kako će seksualna funkcija u žena biti negativno povezana s indeksom tjelesne mase. Ipak, nije utvrđena značajna povezanost između seksualne funkcije u žena i indeksa tjelesne mase. Nalazi u literaturi su podijeljeni, ali postoji podrška ovom ishodu. Wiederman i Hurst (1998) su pokazali kako se žene veće tjelesne mase ne procjenjuju kao manje sposobnim seksualnim partnerima, niti imaju manji broj seksualnih partnera. Pokazali su i kako socijalne inhibicije ne djeluju medijacijski na vezu između ove dvije varijable. Adolfsson i suradnici (2004) su na svom uzorku utvrdili kako nema razlike u seksualnom životu između pretilih i žena normalne tjelesne mase, a navedeno je vrijedilo i za uzorak mladih i za uzorak starijih žena. Valja naglasiti kako su Yaylali i suradnici (2010) u svom istraživanju utvrdili kako nema značajne povezanosti između ukupnog rezultata na Indeksu ženske seksualne funkcije i indeksa tjelesne mase, ali kako je bilo značajne negativne povezanosti između indeksa tjelesne mase i dimenzija seksualne funkcije orgazma i zadovoljstva. U budućim istraživanjima ovog područja na hrvatskom uzorku žena valjalo bi uzeti u obzir sve individualne dimenzije seksualne funkcije kako bi se dobio precizniji uvid u ovaj odnos.

Kada se sagledaju varijable koje se odnose na domene tjelesnog izgleda, za očekivati je bilo kako će seksualna funkcija u žena biti negativno povezana sa dimenzijama sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu. Rezultati provedenog istraživanja utvrdili su negativnu povezanost između seksualne funkcije u žena i pritisaka doživljenih od strane obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija, odnosno žene koje doživljavaju više vanjskih pritisaka u vezi vlastitog tjelesnog izgleda imaju slabiju seksualnu funkciju. Međutim, nije bilo značajne povezanosti između seksualne funkcije u žena i dimenzija internalizacije. Satinsky i Ramseyer Winter (2019) navode kako korelati internalizacije nerealističnih ideala ljepote kao što su loša slika o vlastitom tijelu, samoobjektifikacija i samopromatranje tijela interferiraju sa sposobnošću pojedinca da se u potpunosti prepusti i bude prisutan u trenutku te uživa u fizičkim senzacijama i požudama koje čine seksualno iskustvo ugodnim. Osim toga, neki autori navode kako je internalizacija ideala ljepote povezana s anksioznošću u vezi tjelesnog izgleda tijekom seksualne aktivnosti (Vencill i sur., 2015). Čini se kako internalizacija ideala ljepote nije u direktnoj vezi sa seksualnom funkcijom u žena, ali se ističe potreba za detaljnijim istraživanjem potencijalnog

medijacijskog efekta koji može imati na odnose između seksualne funkcije i nekih drugih varijabli kada je riječ o istraživanjima u zapadnjačkim kulturama. S druge strane, negativna veza između pritisaka i seksualne funkcije može se sagledati iz nekoliko perspektiva. S obzirom na to da se uzorak korišten u provedenom istraživanju sastojao poglavito od heteroseksualnih žena (91,1%), za početak će se sagledati perspektiva teorije objektivizacije (Fredrickson i Roberts, 1997). Ova teorija nalaže kako se ljudi koji nastoje privući muškog romantičnog partnera suočavaju sa značajno većim brojem pritisaka vezanih uz tjelesni izgled, s obzirom na to da muškarci u odnosu na žene značajno više prioritiziraju tjelesnu privlačnost kada biraju dugoročnog partnera. Ova ideja ističe specifične načine na koje želje i zahtjevi partnera često utječu na ženu. Bartky (2010) objašnjava kako su ženina tijela u modernoj kulturi konstantno pod nadzorom – ona su objekti dostupni javnosti za promatranje i osudu te se kao takvi moraju konstantno održavati. Ova javna priroda ženina tijela ima implikacije po njen doživljaj vlasništva nad vlastitom seksualnosti. Naime, Waskul i suradnici (2007) navode kako ženini osjećaji potrebe za konstantnim održavanjem, poboljšavanjem i mijenjanjem vlastitog tijela kako bi zadovoljile potrebe drugih, onemogućuju povezivanje s pozitivnim osjećajima koji se mogu kroz ta tijela iskusiti. Naravno, ženino tijelo nije javna domena, a detrimentalna moć koju vanjski promatrači i „komentatori“ imaju na ženino tijelo su primjer trajnog nastojanja da se postojeće hijerarhije utemeljene na rodnim ulogama i održe.

Konačno, na temelju dosadašnjih istraživanja, pretpostavilo se kako će seksualna funkcija u žena biti pozitivno povezana s dimenzijama zadovoljstva tjelesnim izgledom. Ovaj obrazac povezanosti je utvrđen rezultatima ovog istraživanja – žene koje su zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom, težinom i seksualnom privlačnosti imaju bolju seksualnu funkciju. Ovaj nalaz je u skladu sa brojnim nalazima iz literature. Pokazalo se kako slika o tjelesnom izgledu ima bihevioralnu komponentu, odnosno kako će pojedinci s lošijom slikom o vlastitom tijelu izbjegavati određene aktivnosti ili ponašanja (Rosen i sur., 1991). Osim toga, ova slika ima i kontekstualnu komponentu. Naime, brige i ponašanja vezana uz izgled će se vjerojatnije javiti u situacijama u kojima je pojedinčevo tijelo dostupno za promatranje i u fokusu aktivnosti (Cash, 2002, Wiederman, 2000). Stoga ne čudi da (ne)zadovoljstvo vlastitim tijelom ima značajnu vezu sa seksualnom funkcijom, pogotovo kada se radi o ženama, s obzirom na to da se pokazalo kako one značajno više ulažu, a manje su zadovoljne svojim izgledom te kako su značajno više zabrinute u vezi svog izgleda u intimnim situacijama od muškaraca (Conner i sur., 2004; La Rocque i Cioe, 2011). Pujols i suradnici (2010) navode kako sva tri faktora

zadovoljstva tjelesnim izgledom (zadovoljstvo tjelesnom kondicijom, težinom i seksualnom privlačnošću) igraju značajnu ulogu u seksualnom (ne)zadovoljstvu. Seal i suradnice (2009) pokazuju kako su dimenzije zadovoljstva tjelesnim izgledom težina i seksualna privlačnost – dimenzije koje imaju najveću vjerojatnost od javne osude – posebno povezane sa seksualnom željom. Pazmany i suradnici (2013) dodaju i kako je nezadovoljstvo tjelesnim izgledom učestalo kod žena sa dispareunijom, iako neki autori navode kako je ono negativno povezano sa svim komponentama seksualne funkcije osim sa boli (Erbil, 2012). Što se tiče tjelesne kondicije, pokazalo se kako je seksualno uzbuđenje kod žena posebno povezano sa kardiovaskularnom izdržljivošću (Jiannine, 2018). Stanton i suradnice (2018) navode kako učestalo vježbanje vjerojatno indirektno poboljšava seksualno zadovoljstvo tako što održava autonomnu fleksibilnost koja pogoduje kardiovaskularnom zdravlju i raspoloženju. Osim toga, autorice objašnjavaju kako vježbanje poboljšava sveukupnu sliku o tijelu koja doprinosi generalnoj seksualnoj dobrobiti. S obzirom na količinu nalaza koji potvrđuju ovu vezu između zadovoljstva tjelesnim izgledom i seksualne funkcije, ističe se važnost pridavanja više pažnje ženim doživljajima te manje osude njihovim tijelima. Dapače, neki autori sugeriraju uvođenje rada na ženim percepcijama i stavovima o vlastitom izgledu u tretmane seksualnih disfunkcija (Cash i Pruzinsky, 2002; Wiederman, 2002).

5.3 Prediktori seksualne funkcije u žena

Prije provođenja analize u svrhu odgovora na treći istraživački problem, uvedena je nova varijabla. Naime, kako bi se dobio detaljniji uvid u važnost partnerskog odnosa za seksualnu funkciju u žena, u ostatku obrade prikupljenih podataka korišten je uzorak upravo žena koje su u vezi/braku kako bi se mogla uvesti varijabla zadovoljstva istim odnosom. Iz ovog razloga su se ponovno ispitali obrasci povezanosti između svih ispitivanih varijabli sa seksualnom funkcijom u žena, a rezultati su pokazali kako oni ostaju jednaki bez obzira na promjenu u uzorku.

Po pitanju zadovoljstva vezom, dosadašnja istraživanja su dala naslutiti kako će seksualna funkcija u žena biti pozitivno povezana sa zadovoljstvom vezom. Ovaj odnos je potvrđen rezultatima provedenog istraživanja – žene koje su zadovoljnije svojom partnerskom vezom uživaju i bolju, odnosno zdraviju seksualnu funkciju. Rezultati provedenog istraživanja su već potvrdili kako žene u vezi imaju bolju seksualnu funkciju, stoga ovaj nalaz ne iznenađuje.

Sve je veći broj nalaza koji ukazuju na to kako se radi o recipročnom i dinamičnom odnosu između ove dvije varijable – kvaliteta seksualnog života para doprinosi njihovom zadovoljstvu vezom i stabilnosti veze, a procesi vezanja oblikuju način na koji partneri doživljavaju i pristupaju seksualnim interakcijama (Feeney i Noller, 2004; Lawrance i Byers, 1995; Sprecher i Cate, 2004). Partneri koji se ne osjećaju voljeno, doživljavaju postojanje nerazriješenih konflikata te emocionalne distance u vezi doživljavaju i niže razine zadovoljstva seksualnim životom (Davidson i Darling, 1988; Schenk i sur., 1983). Schoenfeld i suradnici (2017) potvrđuju kako je ženino seksualno iskustvo povezano sa doživljajem intimnosti kroz nalaz kako su partnerova pozitivna interpersonalna ponašanja upućena prema njoj značajni prediktori frekvencije stupanja u seksualni kontakt. Ovi autori dodaju i kako su ugodna interpersonalna klima i zadovoljavajući seksualni život važniji za bračno zadovoljstvo od frekvencije stupanja u seksualni kontakt. Haning i suradnici (2007) pokazuju kako su partneri koji doživljavaju više razine intimnosti zadovoljniji svojim seksualnim životom te kako se kod žena (ali ne i muškaraca) uočava negativna povezanost između konflikata u vezi sa zadovoljstvom seksualnim životom. Renaud i suradnici (1997) navode sličan nalaz, a to jest da su, bez obzira na frekvenciju seksualnih aktivnosti, partneri koji se češće grle, ljube i maze zadovoljniji svojim seksualnim životom od partnera koji rjeđe stupaju u takve kontakte. Utvrđivanjem prirode ovog odnosa, bilo je moguće nastaviti sa daljnjom analizom.

Kada je riječ o ispitivanju doprinosa različitih ispitivanih varijabli u objašnjenju varijance seksualne funkcije u žena, za očekivati je bilo kako će dob, roditeljstvo i indeks tjelesne mase biti značajni negativni, a kako će zadovoljstvo vezom biti značajan pozitivan prediktor seksualne funkcije u žena. Također, očekivalo se kako će dimenzije sociokulturnih stavova o tjelesnom izgledu biti značajni negativni, a dimenzije zadovoljstva tjelesnim izgledom značajni pozitivni prediktori seksualne funkcije u žena. Provođenjem hijerarhijske analize sa seksualnom funkcijom u žena kao kriterijem na poduzorku žena koje su u vezi (uz uključivanje dodatne varijable zadovoljstva vezom) utvrđeno je kako navedeni prediktori objašnjavaju ukupno 23% varijance seksualne funkcije u žena.

Najveći zasebni doprinos objašnjenju varijance seksualne funkcije u žena imalo je upravo zadovoljstvo vezom. S obzirom na već komentiranu vezu između ove dvije varijable, ovaj nalaz ne iznenađuje, a potvrđuju ga razna slična istraživanja (Fisher i sur., 2014; Schoenfeld i sur., 2017). Nadalje, pokazalo se kako je zadovoljstvo seksualnom privlačnosti značajan pozitivan prediktor seksualne funkcije u žena, što je bilo i očekivano kada se sagledaju

nalazi koji ističu štetni utjecaj koji loša slika o vlastitom tijelu ima na seksualni život žena (Curtin i sur., 2011; Seal i sur., 2009). Osim navedenog, valja istaknuti i pritiske doživljene od strane obitelji kao značajni samostalni negativni prediktor seksualne funkcije u žena. Ovaj nalaz sam po sebi nije neobičan, ali pokazalo se kako pritisci doživljeni od strane drugih vanjskih izvora (vršnjaci, značajne osobe i mediji) nisu bili značajni samostalni prediktori, a uvođenje ove četiri varijable u analizu nije značajno doprinijelo objašnjenju varijance seksualne funkcije u žena. Čini se kako obiteljske vrijednosti u pogledu poželjnog izgleda imaju nešto jači efekt na način na koji se žene ophode u svom seksualnom životu u odnosu na ostale izvore pritiska. S obzirom na kontekst Republike Hrvatske i važnosti koju naša kultura stavlja na obiteljske vrijednosti generalno, u budućnosti bi bilo poželjno detaljnije istražiti koliko važnu ulogu obitelj igra u raznim domenama ženinog života, pa tako i seksualne (Matulić, 2002).

5.4 Ograničenja i daljnje preporuke

Prilikom interpretacije rezultata i davanja preporuka za buduća istraživanja, važno je osvrnuti se i na moguća ograničenja provedenog istraživanja. Osnovno ograničenje ovog istraživanja jest korištenje prigodnog uzorka prikupljenog tehnikom snježne grude preko društvenih medija. Kada se koriste neprobabilističke metode uzorkovanja, valja biti oprezan pri generalizaciji rezultata dobiveni na ovakvom uzorku (Slišković i Burić, 2020). Osim toga, žene koje su sudjelovale u istraživanju, sudjelovale su dobrovoljno te *online*, što znači da je moguće da prikupljeni uzorak ne predstavlja rezultate opće populacije žena u Hrvatskoj. Nadalje, ovim istraživanjem, s obzirom na *online* metodu prikupljanja podataka, nisu obuhvaćene žene starije dobi, što je ograničilo moguće nalaze o vezi između dobi i seksualne funkcije. U budućnosti se predlaže prikupljanje podataka o starijoj populaciji žena, kako bi se mogao dobiti obuhvatniji uvid u ovaj odnos.

Proučavajući rezultate ovog istraživanja, uočljivo je kako žene i u 21. stoljeću pate od različitih sociokulturnih stavova koje im se nameću te kako neke od ovih varijabli imaju značajnu vezu sa seksualnom funkcijom, ali i kako joj značajno doprinose. Zdrava seksualna funkcija povezana je sa sveukupno boljim zdravljem i dobrobiti te kvalitetom života, ali i funkcioniranju i stabilnosti veze (Gallicchio i sur., 2007; Henderson i sur., 2009; Stephenson i Meston, 2010). Stoga pridavanje pažnje brigama žena u vezi tjelesnog izgleda, ideala ljepote i pritisaka te drugih korelata seksualne funkcije treba postati imperativ, a sve u svrhu

poboljšavanja generalne dobrobiti i kvalitete života žena. Osim toga, valja uzeti u obzir ove varijable pri tretmanu seksualnih disfunkcija, kao što je već komentirano (Cash i Pruzinsky, 2002; Wiederman, 2002). Ono što je važno istaknuti jest činjenica da se dio analize podataka odradio na uzorku koji se sastoji samo od žena koje imaju partnere (su u vezi/u braku) što, iako odgovara na probleme postavljene ovim istraživanjem, onemogućuje tvrditi o primjenjivosti dobivenih nalaza o doprinosu ispitivanih varijabli objašnjenju seksualne funkcije na opću populaciju žena u Hrvatskoj te to valja korigirati budućim istraživanjima. Konačno, ne valja ni zanemariti iskustva muškaraca, stoga se u budućnosti predlaže provođenje srodnog istraživanja koje bi obuhvatilo uzorak muškaraca u Republici Hrvatskoj kako bi se dobio obuhvatniji uvid u vrijednosti te seksualnu dobrobit čitave populacije naše zemlje.

6. ZAKLJUČCI

1. Utvrđeno je kako su žene koje postižu više rezultate na internalizaciji ideala opće privlačnosti i mršavosti manje zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću. Utvrđeno je i kako su žene koje više internaliziraju ideale mišićavosti zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom te svojom težinom, ali kako su manje zadovoljne svojom seksualnom privlačnošću. Žene koje doživljavaju više pritisaka od obitelji, vršnjaka, značajnih osoba i medija manje su zadovoljne svojom tjelesnom kondicijom, svojom težinom te svojom seksualnom privlačnošću.
2. Nije utvrđena značajna povezanost između seksualne funkcije u žena i dobi, roditeljstva ni indeksa tjelesne mase, ali je utvrđeno kako žene koje su u predanoj vezi/braku, uživaju sveukupno bolju, odnosno zdraviju seksualnu funkciju. Utvrđeno je i kako žene koje doživljavaju više vanjskih pritisaka u vezi vlastitog tjelesnog izgleda, imaju slabiju seksualnu funkciju. Međutim, nije bilo značajne povezanosti između seksualne funkcije u žena i dimenzija internalizacije. Utvrđeno je i kako žene koje su zadovoljnije svojom tjelesnom kondicijom, težinom i seksualnom privlačnosti imaju bolju seksualnu funkciju.
3. Provjera zasebnih relativnih doprinosa ispitivanih varijabli u objašnjenju seksualne funkcije u žena, utvrđeno je kako zadovoljstvo vezom, zadovoljstvo seksualnom privlačnošću i pritisci doživljeni od strane obitelji imaju značajne samostalne doprinose u objašnjenju seksualne funkcije u žena. Žene zadovoljnije svojom vezom i svojom seksualnom privlačnošću imaju bolju seksualnu funkciju, dok žene koje doživljavaju više pritisaka u vezi tjelesnog izgleda od strane svoje obitelji imaju lošiju seksualnu funkciju. Navedeni prediktori objašnjavaju sveukupno 23% varijance seksualne funkcije u žena.

7. LITERATURA

- Ackard, D. M., Kearney-Cooke, A. i Peterson, C. B. (2000). Effect of body image and self-image on women's sexual behaviors. *International Journal of Eating Disorders*, 28(4), 422-429.
- Addis, I. B., Van Den Eeden, S. K., Wassel-Fyr, C. L., Vittinghoff, E., Brown, J. S., Thom, D. H. i Reproductive Risk Factors for Incontinence Study at Kaiser (RRISK) Study Group. (2006). Sexual activity and function in middle-aged and older women. *Obstetrics & Gynecology*, 107(4), 755-764.
- Adolfsson, B., Elofsson, S., Rössner, S. i Undén, A. L. (2004). Are sexual dissatisfaction and sexual abuse associated with obesity? A population-based study. *Obesity Research*, 12(10), 1702-1709.
- Afshari, P., Houshyar, Z., Javadifar, N., Pourmotahari, F. i Jorfi, M. (2016). The relationship between body image and sexual function in middle-aged women. *Electronic Physician*, 8(11), 3302-3308.
- Ahlborg, T., Dahlöf, L. G. i Hallberg, L. R. M. (2005). Quality of the intimate and sexual relationship in first-time parents six months after delivery. *Journal of Sex Research*, 42(2), 167-174.
- Akoury, L. M., Warren, C. S. i Culbert, K. M. (2019). Disordered eating in Asian American women: sociocultural and culture-specific predictors. *Frontiers in Psychology*, 10, 1950.
- Anić, P., Kukić, M., Mohorić, T. i Pokrajac-Bulian, A. (2020). Sociokulturalni pritisci i internalizacija ideala izgleda kao medijatori odnosa između vježbanja, tjelesne težine i motiva za vježbanjem. U Burić, I., Banai, B., Macuka, I., Šimić, N., Tokić, A i Vidaković, M. (Ur), 22. *Dani psihologije u Zadru* (str. 76-76). Sveučilište u Zadru.
- Anić, P., Pokrajac-Bulian, A. i Mohorić, T. (2022). Role of sociocultural pressures and internalization of appearance ideals in the motivation for exercise. *Psychological Reports*, 125(3), 1628-1647.

- Aphramor, L. (2005). Is a weight-centred health framework salutogenic? Some thoughts on unhinging certain dietary ideologies. *Social Theory & Health*, 3(4), 315-340.
- Bailey, S. D. i Ricciardelli, L. A. (2010). Social comparisons, appearance related comments, contingent self-esteem and their relationships with body dissatisfaction and eating disturbance among women. *Eating Behaviors*, 11(2), 107-112.
- Bancroft, J., Loftus, J. i Long, J. S. (2003). Distress about sex: A national survey of women in heterosexual relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 32(3), 193-208.
- Barlow, D. H. (2020). *The Neurotic Paradox, Volume 1*. Routledge.
- Barrientos, J. E. i Páez, D. (2006). *Psychosocial Variables of Sexual Satisfaction in Chile*. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 32(5), 351–368.
- Bartky, S. L. (2010). Foucault, femininity, and the modernization of patriarchal power. U Meyers, D. T. (Ur.), *Feminist Social Thought* (str. 92-111). Routledge.
- Bartky, S. L. (2015). *Femininity and domination: Studies in the phenomenology of oppression*. Routledge.
- Becker, A.E., Burwell, R.A., Gilman, S.E., Herzog, D.B. i Hamburg, P. (2002). Eating behaviours and attitudes following prolonged wxposure to televeision among ethnic Fijian adolecnet girls. *British Journal of Psychiatry*, 180(6), 509-514.
- Beckner, B. N. i Record, R. A. (2016). Navigating the thin-ideal in an athletic world: Influence of coach communication on female body image and health choices. *Health Communication*, 31(3), 364–373.
- Belsky, J. i Kelly, J. (1994). *The transition to parenthood on the marriage relationship: How a first child changes a marriage*. Dell.
- Berman, J. R. (2005). Physiology of female sexual function and dysfunction. *International Journal of Impotence Research*, 17(1), S44-S51.
- Birnbaum, G. E. (2007). Attachment orientations, sexual functioning, and relationship satisfaction in a community sample of women. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(1), 21-35.

- Bissell, K. L. (2004). What do these messages really mean? Sports media exposure, sports participation, and body image distortion in women between the ages of 18 and 75. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81(1), 108-123.
- Bissell, K. L. i Zhou, P. (2004). Must-See TV or ESPN: entertainment and sports media exposure and body-image distortion in college women. *Journal of Communication*, 54(1), 5-21.
- Bordo, S. (1993). *Unbearable weight: Feminism, Western culture, and the body*. Univ of California Press.
- Brajdić, A. (2018). *Seksualnost kao tabu tema u društvu* [Završni rad, Sveučilište Sjever]. Digitalni repozitorij Sveučilišta Sjever.
- Buss, D. M. (2016). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. Hachette UK.
- Byers, E. S. (2005). Relationship satisfaction and sexual satisfaction: A longitudinal study of individuals in long-term relationships. *Journal of Sex Research*, 42(2), 113-118.
- Cafri, G., Yamamiya, Y., Brannick, M., & Thompson, J. K. (2005). The influence of sociocultural factors on body image: A meta-analysis. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 12(4), 421-433.
- Call, V., Sprecher, S. i Schwartz, P. (1995). The incidence and frequency of marital sex in a national sample. *Journal of Marriage and the Family*, 57(3), 639-652.
- Carriere, L. J. i Kluck, A. S. (2014). Appearance commentary from romantic partners: Evaluation of an adapted measure. *Body Image*, 11(2), 137-145.
- Cash, T. F. (2002). Beyond traits: Assessing body image states. U Cash, T. F. i Pruzinsky, T. (Ur.), *Body image: A handbook of theory, research, and clinical practice* (str. 163–170). Guilford Press.
- Cash, T. F. i Pruzinsky, T. (2002). Future challenges for body image theory, research, and clinical practice. U Cash, T.F., Pruzinsky, T. (Ur.), *Body Images: A Handbook of Theory, Research, and Clinical Practice*, (str. 509–516). Guilford Press.

- Cash, T. F., Theriault, J. i Annis, N. M. (2004). Body image in an interpersonal context: Adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology, 23*(1), 89-103.
- Cash, T.F. i Fleming, E.C. (2002). Body image and social relations. U Cash T. F. i T. Pruzinsky (Ur.), *Body image: A handbook of theory, research, and clinical practice* (str. 277-286). Guilford Press.
- Chmielewski, J. F., Bowman, C. P. i Tolman, D. L. (2020). Pathways to pleasure and protection: Exploring embodiment, desire, and entitlement to pleasure as predictors of Black and White young women's sexual agency. *Psychology of Women Quarterly, 44*(3), 307-322.
- Chua, T. H. H. i Chang, L. (2016). Follow me and like my beautiful selfies: Singapore teenage girls' engagement in self-presentation and peer comparison on social media. *Computers in Human Behavior, 55*(A), 190-197.
- Condon, J. T., Boyce, P. i Corkindale, C. J. (2004). The first-time fathers study: A prospective study of the mental health and wellbeing of men during the transition to parenthood. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry, 38*(1-2), 56-64.
- Conner, M., Johnson, C. i Grogan, S. (2004). Gender, sexuality, body image and eating behaviours. *Journal of Health Psychology, 9*(4), 505-515.
- Cooley, E., Toray, T., Wang, M. C. i Valdez, N. N. (2008). Maternal effects on daughters' eating pathology and body image. *Eating Behaviors, 9*(1), 52-61.
- Coppola, A. M., Ward, R. M. i Freysinger, V. J. (2014). Coaches' communication of sport body image: Experiences of female athletes. *Journal of Applied Sport Psychology, 26*(1), 1–16.
- Cordero, E. D. i Israel, T. (2009). Parents as protective factors in eating problems of college women. *Eating Disorders, 17*(2), 146-161.
- Cowan, C. P. i Cowan, P. A. (1992). *When partners become parents: The big life change for couples*. Basic Books.
- Curtin, N., Ward, L. M., Merriwether, A. i Caruthers, A. (2011). Femininity ideology and sexual health in young women: A focus on sexual knowledge, embodiment, and agency. *International journal of Sexual Health, 23*(1), 48-62.

- Daniels, E. A. (2009). Sex objects, athletes, and sexy athletes: How media representations of women athletes can impact adolescent girls and college women. *Journal of Adolescent Research, 24*(4), 399-422.
- Daniluk, J. C. (1993). The meaning and experience of female sexuality a phenomenological analysis. *Psychology of Women Quarterly, 17*(1), 53-69.
- Davidson Sr, J. K. i Darling, C. A. (1988). The sexually experienced woman: Multiple sex partners and sexual satisfaction. *Journal of Sex Research, 24*(1), 141-154.
- Davison, S. L., Bell, R. J., LaChina, M., Holden, S. L. i Davis, S. R. (2008). Sexual function in well women: Stratification by sexual satisfaction, hormone use, and menopause status. *The Journal of Sexual Medicine, 5*(5), 1214-1222.
- Deeks, A. A. i McCabe, M. P. (2001). Menopausal stage and age and perceptions of body image. *Psychology and Health, 16*(3), 367-379.
- Deeks, A. A. i McCabe, M. P. (2001). Sexual function and the menopausal woman: The importance of age and partner's sexual functioning. *Journal of Sex Research, 38*(3), 219-225.
- Dennerstein, L. i Lehert, P. (2004). Modeling mid-aged women's sexual functioning: a prospective, population-based study. *Journal of Sex & Marital Therapy, 30*(3), 173-183.
- Dennerstein, L., Alexander, J. L. i Graziottin, A. (2006). Sexual desire disorders in women. U Porst, H. i Buvat, J. (Ur.), *Standard Practice in Sexual Medicine*, (str. 315-319). Blackwell Publishing.
- Dove, N. L. i Wiederman, M. W. (2000). Cognitive distraction and women's sexual functioning. *Journal of Sex & Marital Therapy, 26*(1), 67-78.
- Dundon, C. M. i Rellini, A. H. (2010). More than sexual function: Predictors of sexual satisfaction in a sample of women age 40-70. *The Journal of Sexual Medicine, 7*(2), 896-904.
- Dunn, K. M., Croft, P. R. i Hackett, G. I. (1999). Association of sexual problems with social, psychological, and physical problems in men and women: a cross sectional population survey. *Journal of Epidemiology & Community Health, 53*(3), 144-148.

- Erbil, N. (2013). The relationships between sexual function, body image, and body mass index among women. *Sexuality and Disability*, 31(1), 63-70.
- Esposito, K., Ciotola, M., Giugliano, F., Bisogni, C., Schisano, B., Autorino, R., ... i Giugliano, D. (2007). Association of body weight with sexual function in women. *International Journal of Impotence Research*, 19(4), 353-357.
- Evans, L. i Stukas, A. A. (2007). Self-verification by women and responses of their partners around issues of appearance and weight: "Do I look fat in this?" *Journal of Social and Clinical Psychology*, 26(10), 1163–1188.
- Evans, L. i Wertheim, E.E. (1998). Intimacy patterns and relationship satisfaction of women with eating problems and the mediating effects of depression, trait anxiety and social anxiety. *Journal of Psychosomatic Research*, 44(3-4), 355-365.
- Feeney, J. A. i Noller, P. (2004). Attachment and sexuality in close relationships. U Harvey J. H., Wenzel A. i Sprecher S. (Ur.), *Handbook of sexuality in close relationships* (str. 183–201). Erlbaum.
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7(2), 117-140.
- Fisher, W. A., Donahue, K. L., Long, J. S., Heiman, J. R., Rosen, R. C. i Sand, M. S. (2015). Individual and partner correlates of sexual satisfaction and relationship happiness in midlife couples: Dyadic analysis of the international survey of relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 44(6),1609-1620.
- Foucault, M. (1990). *The history of sexuality: An introduction (Vol. 1)*. Vintage.
- Franzoi, S. L. i Shields, S. A. (1984). The Body Esteem Scale: Multidimensional structure and sex differences in a college population. *Journal of Personality Assessment*, 48(2), 173-178.
- Frederick, D. A., Gordon, A. R., Cook-Cottone, C. P., Brady, J. P., Reynolds, T. A., Alley, J., ... i Murray, S. B. (2022). Demographic and sociocultural predictors of sexuality-related body image and sexual frequency: The US Body Project I. *Body Image*, 41, 109-127.

- Fredrickson, B. L. i Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173-206.
- Freihart, B. K., Sears, M. A. i Meston, C. M. (2020). Relational and interpersonal predictors of sexual satisfaction. *Current Sexual Health Reports*, 12(3), 136-142.
- Fuente del Campo, A. (2002). Beauty: Who Sets the Standards? *Aesthetic Surgery Journal*, 22(3), 267-268.
- Galati, M. C. R., Hollist, C. S., do Egito, J. H. T., Osório, A. A. C., Parra, G. R., Neu, C. i de Moraes Horta, A. L. (2023). Sexual dysfunction, depression, and marital dissatisfaction among Brazilian couples. *The Journal of Sexual Medicine*, 20(3), 260-268.
- Gallicchio, L., Schilling, C., Tomic, D., Miller, S. R., Zacur, H. i Flaws, J. A. (2007). Correlates of sexual functioning among mid-life women. *Climacteric*, 10(2), 132-142.
- Gard, M. (2007). *Obesity and public policy: Thinking clearly and treading carefully*. Scottish Council Foundation.
- Graziottin, A. (1966). Libido. U John, S. (Ur.), *Yearbook of the Royal College of Obstetricians and Gynaecologists* (str. 235–243). RCOG Press.
- Graziottin, A. i Giraldi, A. (2006). Anatomy and physiology of women's sexual function. U Porst, H. i Buvat J. (Ur.), *Standard practice in sexual medicine* (str.) 289-304. Blackwell Publishing.
- Groesz, L. M., Levine, M. P. i Murmen, S. K. (2002). The effect of experimental presentation of thin media images on body satisfaction: A meta-analytic review. *International Journal of Eating Disorders*, 31, 1-16.
- Grogan, S. (2016). *Body image: understanding body dissatisfaction in men, women and children. (3rd ed.)*. Routledge.
- Grower, P. i Ward, L. M. (2018). Examining the unique contribution of body appreciation to heterosexual women's sexual agency. *Body Image*, 27(1), 138–147.
- Haavio-Mannila, E. i Kontula, O. (1997). Correlates of increased sexual satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 26(4), 399-419.

- Haning, R. V., O'Keefe, S. L., Randall, E. J., Kommor, M. J., Baker, E. i Wilson, R. (2007). Intimacy, orgasm likelihood, and conflict predict sexual satisfaction in heterosexual male and female respondents. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 33(2), 93-113.
- Hansson, M. i Ahlberg, T. (2012). Quality of the intimate and sexual relationship in first-time parents—A longitudinal study. *Sexual & Reproductive Healthcare*, 3(1), 21-29.
- Harrison, K. i Fredrickson, B. L. (2003). Women's sports media, self-objectification, and mental health in black and white adolescent females. *Journal of Communication*, 53(2), 216-232.
- Hayes, R. i Dennerstein, L. (2005). The impact of aging on sexual function and sexual dysfunction in women: A review of population-based studies. *The Journal of Sexual Medicine*, 2(3), 317-330.
- Henderson, A. W., Lehavot, K. i Simoni, J. M. (2009). Ecological models of sexual satisfaction among lesbian/bisexual and heterosexual women. *Archives of Sexual Behavior*, 38(1), 50-65.
- Higgins, J. A., Mullinax, M., Trussell, J., Davidson Sr, J. K. i Moore, N. B. (2011). Sexual satisfaction and sexual health among university students in the United States. *American Journal of Public Health*, 101(9), 1643-1654.
- Homan, K., McHugh, E., Wells, D., Watson, C. i King, C. (2012). The effect of viewing ultra-fit images on college women's body dissatisfaction. *Body Image*, 9(1), 50-56.
- Hsu, J. L., Hung, R. T.-L. i Antoine, M. (2021). Investigating the Linkages between BMI, Body Image, and SATAQ among Young Asian Females. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(14), 7460.
- Jiann, B. P., Su, C. C., Yu, C. C., Wu, T. T. i Huang, J. K. (2009). Risk factors for individual domains of female sexual function. *The Journal of Sexual Medicine*, 6(12), 3364-3375.
- Jiannine, L. M. (2018). An investigation of the relationship between physical fitness, self-concept, and sexual functioning. *Journal of education and health promotion*, 7(1), 57-61.
- Køster, A i Garde, K. (1993). Sexual desire and menopausal development. A prospective study of Danish women born in 1936. *Maturitas*, 16(1), 49-60.

- Kanakis, D. M. i Thelen, M. H. (1995). Parental variables associated with bulimia nervosa. *Addictive Behaviors*, 20(4), 491-500.
- Kaplan, H. S. (1979). *Disorders of sexual desire and other new concepts and techniques in sex therapy*. Brunner.
- Karsay, K., Trekels, J., Eggermont, S. i Vandenbosch, L. (2021). "I (Don't) Respect My Body": Investigating the role of mass media use and self-objectification on adolescents' positive body image in a cross-national study. *Mass Communication and Society*, 24(1), 57-84.
- Kluck, A. S. (2010). Family influence on disordered eating: The role of body image dissatisfaction. *Body Image*, 7(1), 8-14.
- Klusmann, D. (2002). Sexual motivation and the duration of partnership. *Archives of Sexual Behavior*, 31(3), 275-287.
- Kong, L. V., Ting, R. S. K., Chung, K. R., Hidayat, W., Ooi, W. L. i Goh, P. H. (2024). Bidimensional self-esteem and sexual functioning among young adults: A systematic review. *Current Psychology*, 43(6), 4930-4944.
- Kong, P. i Harris, L. M. (2015). The sporting body: Body image and eating disorder symptomatology among female athletes from leanness focused and nonleanness focused sports. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 149(2), 141–160.
- La Rocque, C. L. i Cioe, J. (2011). An evaluation of the relationship between body image and sexual avoidance. *Journal of Sex Research*, 48(4), 397-408.
- Laumann, E. O., Gagnon, J. H., Michael, R. T. i Michaels, S. (2000). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. University of Chicago press.
- Lawrance, K. A. i Byers, E. S. (1995). Sexual satisfaction in long-term heterosexual relationships: The interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Personal Relationships*, 2(4), 267-285.
- Lee, D. M., Vanhoutte, B., Nazroo, J. i Pendleton, N. (2016). Sexual health and positive subjective well-being in partnered older men and women. *Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 71(4), 698-710.

- Levin, R. J. (2003). The ins and outs of vaginal lubrication. *Sexual and Relationship Therapy, 18*(4), 509-513.
- Lewis, D. M. i Cachelin, F. M. (2001). Body image, body dissatisfaction, and eating attitudes in midlife and elderly women. *Eating Disorders, 9*(1), 29-39.
- Lowery, S. E., Kurpius, S. E. R., Befort, C., Blanks, E. H., Sollenberger, S., Nicpon, M. F. i Huser, L. (2005). Body image, self-esteem, and health-related behaviors among male and female first year college students. *Journal of College Student Development, 46*(6), 612-623.
- Maas, M. K., McDaniel, B. T., Feinberg, M. E. i Jones, D. E. (2018). Division of labor and multiple domains of sexual satisfaction among first-time parents. *Journal of Family Issues, 39*(1), 104-127.
- MacIntyre, R. I. (2021). *Body dissatisfaction and disordered eating among college women's social networks: An investigation of perceived changes following a dissonance-based body image intervention* [Doktorska disertacija, Old Dominion University]. ODU Digital Commons.
- Masters, W. H. i Johnson, V. E. (1966). *Human sexual response*. Little, Brown and Company.
- Matulić, T. (2002). Obiteljske vrijednosti i neki aspekti socijalne zaštite obitelji. *Revija za socijalnu politiku, 9*(2), 139-160.
- McLaren, L., Kuh, D., Hardy, R. i Gauvin, L. (2004). Positive and negative body-related comments and their relationship with body dissatisfaction in middle-aged women. *Psychology & Health, 19*(2), 261–272.
- Meana, M. i Nunnink, S. E. (2006). Gender differences in the content of cognitive distraction during sex. *Journal of Sex Research, 43*(1), 59-67.
- Meston, C. M. (2006). The effects of state and trait self-focused attention on sexual arousal in sexually functional and dysfunctional women. *Behaviour Research and Therapy, 44*(4), 515-532.
- Milić Vranješ, I., Zelić, M., Jakab, J., Sertić, D., Šijanović, S. i Zibar, L. (2022). Pregled ženske spolne funkcije s prikazom hrvatskog prijevoda indeksa ženske spolne funkcije. *Acta medica Croatica: Časopis Akademije medicinskih znanosti Hrvatske, 76*(4), 255-263.

- Mitnick, D. M., Heyman, R. E. i Smith Slep, A. M. (2009). Changes in relationship satisfaction across the transition to parenthood: a meta-analysis. *Journal of Family Psychology*, 23(6), 848.
- Moreira, E. D., Glasser, D. B., Nicolosi, A., Duarte, F. G., Gingell, C. i GSSAB Investigators' Group. (2008). Sexual problems and help-seeking behaviour in adults in the United Kingdom and continental Europe. *BJU International*, 101(8), 1005-1011.
- Morrison, K. R., Doss, B. D. i Perez, M. (2009). Body image and disordered eating in romantic relationships. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 28(3), 281-306.
- Mratović, M. (2024). *Rodne uloge i nejednakost u suvremenom hrvatskom društvu* [Završni rad, Sveučilište u Zadru]. Digitalni repozitorij Sveučilišta u Zadru.
- Muise, A., Kim, J. J., Impett, E. A. i Rosen, N. O. (2017). Understanding when a partner is not in the mood: Sexual communal strength in couples transitioning to parenthood. *Archives of Sexual Behavior*, 46(7), 1993-2006.
- Munarriz, R., Kim, N. N., Goldstein, I. i Traish, A. M. (2002). Biology of female sexual function. *Urologic Clinics*, 29(3), 685-693.
- Murnen, S. K., Smolak, L., Mills, J. A. i Good, L. (2003). Thin, sexy women and strong, muscular men: Grade-school children's responses to objectified images of women and men. *Sex Roles*, 49(9/10), 427-437.
- Myers, T. A. i Crowther, J. H. (2007). Sociocultural pressures, thin-ideal internalization, self-objectification, and body dissatisfaction: Could feminist beliefs be a moderating factor? *Body Image*, 4(3), 296-308.
- Nekić, M. (2010). *Tranzicija u roditeljstvo: socijalne usporedbe, pravednost podjele obveza i zadovoljstvo brakom* [Doktorska disertacija, Filozofski fakultet u Zagrebu]. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu.
- Paxton, S. J. i Phythian, K. (1999). Body image, self-esteem, and health status in middle and later adulthood. *Australian Psychologist*, 34(2), 116-121.
- Pazmany, E., Bergeron, S., Van Oudenhove, L., Verhaeghe, J. i Enzlin, P. (2013). Body image and genital self-image in pre-menopausal women with dyspareunia. *Archives of Sexual Behavior*, 42(6), 999-1010.

- Pedersen, W. i Blekesaune, M. (2003). *Sexual Satisfaction in Young Adulthood*. *Acta Sociologica*, 46(3), 179–193.
- Perloff, R. M. (2014). Social media effects on young women's body image concerns: Theoretical perspectives and an agenda for research. *Sex Roles*, 71(11-12), 363-377.
- Petrie, T. i Greenleaf, C. (2012). Eating disorders in sport. U Murphy S. M. (Ur.), *Oxford handbook of sport and performance psychology* (str. 635–659). Oxford University Press.
- Pilgrim, K. i Bohnet-Joschko, S. (2019). Selling health and happiness how influencers communicate on Instagram about dieting and exercise: mixed methods research. *BMC Public Health*, 19(1), 1-9.
- Pingitore, R., Spring, B. i Garfieldt, D. (1997). Gender differences in body satisfaction. *Obesity Research*, 5(5), 402-409.
- Piran, N. i Teall, T. (2012). The developmental theory of embodiment. U McVey, G., Levine, M. P., Piran, N. i Ferguson H. B. (Ur.), *Preventing eating-related and weight-related disorders: Collaborative research, advocacy, and policy change* (str. 169-198). Wilfrid Laurier University Press.
- Pokrajac-Buliac, A., Živčić-Bećirević, I., Vukmanović, S. i Forbes, G. (2005). Nezadovoljstvo tjelesnim izgledom i navike hranjenja kod studentica i njihovih majki. *Psihologijske teme*, 14(1), 57-70.
- Poovey, K., de Jong, D. C. i Morey, K. (2022). The roles of body image, sexual motives, and distraction in women's sexual pleasure. *Archives of Sexual Behavior*, 51(3), 1577-1589.
- Pujols, Y., Meston, C. M. i Seal, B. N. (2010). The association between sexual satisfaction and body image in women. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(2), 905-916.
- Ramsey, L. R. i Hoyt, T. (2015). The object of desire: How being objectified creates sexual pressure for women in heterosexual relationships. *Psychology of Women Quarterly*, 39(2), 151-170.
- Rausch, D. i Rettenberger, M. (2021). Predictors of sexual satisfaction in women: A systematic review. *Sexual Medicine Reviews*, 9(3), 365-380.

- Renaud, C., Byers, E. S. i Pan, S. (1997). Sexual and relationship satisfaction in mainland China. *Journal of Sex Research*, 34(4), 399-410.
- Rieves, L. i Cash, T. F. (1996). Reported social developmental factors associated with womens' body image attitudes. *Journal of Social Behavior and Personality*, 11(1), 63-78.
- Rissel, C. E., Richters, J., Grulich, A. E., De Visser, R. O. i Smith, A. M. (2003). Sex in Australia: selected characteristics of regular sexual relationships. *Australian and New Zealand Journal of Public Health*, 27(2), 124-130.
- Roberts, T. A. i Gettman, J. Y. (2004). Mere exposure: Gender differences in the negative effects of priming a state of self-objectification. *Sex Roles*, 51(1/2), 17-27.
- Roglić, M. (2023). *Tjelesna aktivnost, kvaliteta života i zadovoljstvo tjelesnim izgledom kod muškaraca i žena različite dobi* [Diplomski rad, Sveučilište u Zadru]. Digitalni repozitorij Sveučilišta u Zadru.
- Rosen, C. Brown, J. Heiman, S. Leiblum, C. Meston, R. Shabsigh, D. Ferguson, R. i D'Agostino, R. (2000). The Female Sexual Function Index (FSFI): a multidimensional self-report instrument for the assessment of female sexual function. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26(2), 191-208.
- Rosen, J. C., Srebnik, D., Saltzberg, E. i Wendt, S. (1991). Development of a body image avoidance questionnaire. *Psychological Assessment: A Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 3(1), 32-37.
- Rosen, J.C. (1992.). Body-image disorder: Definition, development, and contribution to eating disorders. U J.H. Crowther, D.L. Tennenbaum, S.E. Hobfoll i M.A. Parris Stephens (Ur.), *The Etiology of Bulimia Nervosa: The Individual and Familial Context* (str. 157-177). Hemisphere Publishing Corporation.
- Rosen, R. C. (2000). Prevalence and risk factors of sexual dysfunction in men and women. *Current Psychiatry Reports*, 2(3), 189-195.
- Rubin, L. R., Nemeroff, C. J. i Russo, N. F. (2004). Exploring feminist women's body consciousness. *Psychology of Women Quarterly*, 28(1), 27-37.
- Sanchez, D. T. i Kiefer, A. K. (2007). Body concerns in and out of the bedroom: Implications for sexual pleasure and problems. *Archives of Sexual Behavior*, 36(6), 808-820.

- Sarrel, P. M. (1990). Sexuality and menopause. *Obstetrics & Gynecology*, 75(4), 31S.
- Sarrel, P. M. i Whitehead, M. I. (1985). Sex and menopause: defining the issues. *Maturitas*, 7(3), 217-224.
- Satinsky, S. i Ramseyer Winter, V. (2019). Attuned sexuality. U Tylka, T. L. i Piran, N. (Ur). *Handbook of positive body image: Constructs, protective factors, and interventions*. (str. 91-101). Oxford University Press.
- Sattler, F. A., Eickmeyer, S. i Eisenkolb, J. (2020). Body image disturbance in children and adolescents with anorexia nervosa and bulimia nervosa: a systematic review. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 25(4), 857-865.
- Schaefer, L. M., Harriger, J. A., Heinberg, L. J., Soderberg, T. i Kevin Thompson, J. (2017). Development and validation of the sociocultural attitudes towards appearance questionnaire-4-revised (SATAQ-4R). *International Journal of Eating Disorders*, 50(2), 104-117.
- Schenk, J., Pfrang, H. i Rausche, A. (1983). Personality traits versus the quality of the marital relationship as the determinant of marital sexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 12(1), 31-42.
- Schilder, P. (1935). *The image and appearance of the human body*. K. Paul, Trench, Trubner.
- Schoenfeld, E. A., Loving, T. J., Pope, M. T., Huston, T. L. i Štulhofer, A. (2017). Does sex really matter? Examining the connections between spouses' nonsexual behaviors, sexual frequency, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 489-501.
- Schröder, J. i Schmiedeberg, C. (2015). Effects of relationship duration, cohabitation, and marriage on the frequency of intercourse in couples: Findings from German panel data. *Social Science Research*, 52, 72-82.
- Seal, B. N., Bradford, A. i Meston, C. M. (2009). The association between body esteem and sexual desire among college women. *Archives of sexual behavior*, 38(5), 866-872.

- Serati, M., Salvatore, S., Siesto, G., Cattoni, E., Zanirato, M., Khullar, V., ... i Bolis, P. (2010). Female sexual function during pregnancy and after childbirth. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(8), 2782-2790.
- Sheets, V. i Ajmere, K. (2005). Are romantic partners a source of college students' weight concern? *Eating Behaviors*, 6(1), 1–9.
- Singh, D. (1993). Adaptive significance of female physical attractiveness: role of waist-to-hip ratio. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65(2), 293-307.
- Singh, D. i Singh, D. (2011). Shape and significance of feminine beauty: An evolutionary perspective. *Sex Roles*, 64(9-10), 723-731.
- Sira, N. (2003). *Body image: Relationship to attachment, body mass index and dietary practices among college students*. [Doktorska disertacija, Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University]. Virginia Tech.
- Slišković, A. i Burić, I. (2020). *Znanstveno istraživanje u psihologiji: vodič za početnike*. Sveučilište u Zadru.
- Sprecher, S. (2002). Sexual satisfaction in premarital relationships: Associations with satisfaction, love, commitment, and stability. *Journal of Sex Research*, 39(3), 190-196.
- Sprecher, S. i Cate, R. M. (2004). Sexual satisfaction and sexual expression as predictors of relationship satisfaction and stability. U Harvey J. H., Wenzel A. i Sprecher S. (Ur.), *Handbook of sexuality in close relationships* (str. 235–256). Erlbaum.
- Stanton, A. M., Handy, A. B. i Meston, C. M. (2018). The effects of exercise on sexual function in women. *Sexual Medicine Reviews*, 6(4), 548-557.
- Steer, A. i Tiggemann, M. (2008). The role of self-objectification in women's sexual functioning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 27(3), 205-225.
- Stephenson, K. R. i Meston, C. M. (2010). When are sexual difficulties distressing for women? The selective protective value of intimate relationships. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(11), 3683-3694.
- Stice, E. (1994). Review of the evidence for a sociocultural model of bulimia nervosa and an exploration of the mechanisms of action. *Clinical Psychology Review*, 14(7), 633-661.

- Sugiyama, L. S. (2015). Physical attractiveness in adaptationist perspective. U Buss, D. M. (Ur.), *The handbook of evolutionary psychology* (str. 292-343). Wiley.
- Sukunesan, S., Huynh, M. i Sharp, G. (2021). Examining the pro-eating disorders community on twitter via the hashtag# proana: statistical modeling approach. *JMIR Mental Health*, 8(7), e24340.
- Sutton, K. S., Boyer, S. C., Goldfinger, C., Ezer, P. i Pukall, C. F. (2012). To lube or not to lube: experiences and perceptions of lubricant use in women with and without dyspareunia. *The Journal of Sexual Medicine*, 9(1), 240-250.
- Sweetingham, R. i Waller, G. (2008). Childhood experiences of being bullied and teased in the eating disorders. *European Eating Disorders Review: The Professional Journal of the Eating Disorders Association*, 16(5), 401-407.
- Šincek, D., Tomašić Humer, J. i Merda, M. (2017). Prediktori nezadovoljstva tjelesnim izgledom i odstupajućih navika hranjenja u kontekstu sociokulturalnog modela. *Medica Jadertina*, 47(1-2), 23-38.
- Tehrani, F. R., Farahmand, M., Simbar, M. i Afzali, H. M. (2014). Factors associated with sexual dysfunction; a population based study in Iranian reproductive age women. *Archives of Iranian Medicine*, 17(10), 0-0.
- Thawanyarat, K., Hinson, C., Gomez, D. A., Rowley, M., Navarro, Y., Johnson, C. i Venditto, C. M. (2023). # PRS: a study of plastic surgery trends with the rise of Instagram. *Aesthetic Surgery Journal Open Forum* 5(ojad004), 1-7.
- Thompson, J. K. i Stice, E. (2001). Thin-ideal internalization: Mounting evidence for a new risk factor for body-image disturbance and eating pathology. *Current Directions in Psychological Science*, 10(5), 181-183.
- Thompson, J. K., Van Den Berg, P., Roehrig, M., Guarda, A. S. i Heinberg, L. J. (2004). The sociocultural attitudes towards appearance scale-3 (SATAQ-3): Development and validation. *International Journal of Eating Disorders*, 35(3), 293-304.
- Tiggemann, M. (2011). Sociocultural perspectives on human appearance and body image. U Cash, T. F. i Smolak, L. (Ur.), *Body image: A handbook of science, practice, and prevention (2nd ed)* (str. 12–19). The Guilford Press.

- Tiggemann, M. i Lynch, J. E. (2001). Body image across the life span in adult women: the role of self-objectification. *Developmental Psychology*, 37(2), 243-253.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K. i Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*, 65(3), 574-583.
- Van den Berg, P., Paxton, S. J., Keery, H., Wall, M., Guo, J. i Neumark-Sztainer, D. (2007). Body dissatisfaction and body comparison with media images in males and females. *Body Image*, 4(3), 257-268.
- Vencill, J. A., Tebbe, E. A. i Garos, S. (2015). It's not the size of the boat or the motion of the ocean: The role of self-objectification, appearance anxiety, and depression in female sexual functioning. *Psychology of Women Quarterly*, 39(4), 471-483.
- Waite, L. J. i Joyner, K. (2001). Emotional satisfaction and physical pleasure in sexual unions: Time horizon, sexual behavior, and sexual exclusivity. *Journal of Marriage and Family*, 63(1), 247-264.
- Waskul, D. D., Vannini, P. i Wiesen, D. (2007). Women and their clitoris: Personal discovery, signification, and use. *Symbolic Interaction*, 30(2), 151-174.
- Wasylikiw, L., Emms, A. A., Meuse, R. i Poirier, K. F. (2009). Are all models created equal? A content analysis of women in advertisements of fitness versus fashion magazines. *Body Image*, 6(2), 137-140.
- Weaver, A. D. i Byers, E. S. (2006). The relationships among body image, body mass index, exercise, and sexual functioning in heterosexual women. *Psychology of Women Quarterly*, 30(4), 333-339.
- Whale, K., Gillison, F. B. i Smith, P. C. (2014). 'Are you still on that stupid diet?': Women's experiences of societal pressure and support regarding weight loss, and attitudes towards health policy intervention. *Journal of Health Psychology*, 19(12), 1536-1546.
- Wiederman, M. W. (2000). Women's body image self-consciousness during physical intimacy with a partner. *Journal of Sex Research*, 37(1), 60-68.
- Wiederman, M. W. i Hurst, S. R. (1998). Body size, physical attractiveness, and body image among young adult women: Relationships to sexual experience and sexual esteem. *Journal of Sex Research*, 35(3), 272-281.

- Wiederman, M.W. (2002). Body image and sexual functioning. U T. F. Cash i T. Pruzinsky (Ur.), *Body image: A handbook of theory, research, and clinical practice* (str. 287-294). Guilford Press.
- Wiegel, M., Meston, C. i Rosen, R. (2005). The female sexual function index (FSFI): cross-validation and development of clinical cutoff scores. *Journal of Sex & Marital Therapy, 31*(1), 1-20.
- Witting, K., Santtila, P., Alanko, K., Harlaar, N., Jern, P., Johansson, A., ... i Sandnabba, N. K. (2008). Female Sexual Function and Its Associations with Number of Children, Pregnancy, and Relationship Satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy, 34*(2), 89–106.
- Witting, K., Santtila, P., Varjonen, M., Jern, P., Johansson, A., Von Der Pahlen, B. i Sandnabba, K. (2008). Female sexual dysfunction, sexual distress, and compatibility with partner. *The Journal of Sexual Medicine, 5*(11), 2587-2599.
- Woertman, L. i Van den Brink, F. (2012). Body image and female sexual functioning and behavior: A review. *Journal of Sex Research, 49*(2-3), 184-211.
- Xu, X., Mellor, D., Kiehne, M., Ricciardelli, L. A., McCabe, M. P. i Xu, Y. (2010). Body dissatisfaction, engagement in body change behaviors and sociocultural influences on body image among Chinese adolescents. *Body Image, 7*(2), 156-164.
- Yamamiya, Y., Cash, T. F. i Thompson, J. K. (2006). Sexual experiences among college women: The differential effects of general versus contextual body images on sexuality. *Sex Roles, 55*(5-6), 421-427.
- Yavorsky, J. E., Kamp Dush, C. M. i Schoppe-Sullivan, S. J. (2015). The production of inequality: The gender division of labor across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family, 77*(3), 662-679.
- Yaylali, G. F., Tekekoglu, S. i Akin, F. (2010). Sexual dysfunction in obese and overweight women. *International Journal of Impotence Research, 22*(4), 220-226.